

सरते शेवटी बाबांच्या भावपूर्ण प्रेमळ लेकरासाठी 'बाबांचा एक पैसा' कवनरूपाने साईंचरणी विनम्रपणे सुपूर्द करते.

बाबांच्या पायरीशी
बसू या अवघे जन।
साईंच्या कृपेसाठी
लांचावे अमुचे मन ॥ १ ॥
बाबांसी पहावया
होऊ या निष्ठावन्त ।
श्रद्धेने हाक देता
साई उधे मूर्तिमन्त ॥ २ ॥
निष्ठेचे नाणे एक
अर्पूया त्यांचे पायी ।
दक्षिणेच्या बहाण्याने
चहूंकडे पाहू साई ॥ ३ ॥
कौतुकाचा पैसा तेहि
साईंनीच आम्हा दिला ।

पहावया पुन्हा पुन्हा
बाबांनी मागुनि नेला ॥ ४ ॥
असे कसे बाबा तुम्ही
खेळता न्यारा खेळ?
धुंडता सापडेना
एक पैसा सारा वेळ! ॥ ५ ॥
खेळातच हरपते
साईंची प्रिया वेडी ।
गवसता साई खुणा
हांसते घडी घडी ॥ ६ ॥
साईंकृपेनेच बोले
बाबांची लेक वेडी ।
देसाई शालिनीची
सुटते बन्धन बेडी ॥ ७ ॥

तुझे गीत गाण्यासाठी साईं तुझ्या दारी आलो

तुझे गीत गाण्यासाठी साईं तुझ्या दारी आलो
तुझे हास्य पाहताच मी हर्षभरित झालो
मनाच्या दर्पणी भोळा भाव ठेवूनी राहिलो
तुझ्या मंदिरी भक्ती सोहळा पाहण्यास आलो

खेळ तुझा मला आकळेना मी मंत्र मुग्ध झालो
भाव अंतरी दाटले कर जोडूनी उभा ठाकलो
तुझ्या चिंतनी साईं मी अहर्निश रंगलो
तुझे गीत गाण्यासाठी साईं तुझ्या दारी आलो
जगाचे भान न उरले मी आज साईंमय झालो
सारे काही तुला देऊनी तुझा होऊनी गेलो
साईं तव चरणी नतमस्तक होऊनी राहिलो
तुझे गीत गाण्यासाठी साईं तुझ्या दारी आलो

— श्री. रमाकांत पंडित साईंदासानंद
प्रभा स्मृती, १ ला मजला,
भाऊ दाजी रोड, माटुंगा (पूर्व), मुंबई-४०० ०१९.

‘नको नको चित्ता गुंतू मायाजाळी’

श्री. वि. म. हटवार

१४९, रेशीमबाग,

नागपूर-९.

उल्हासें पूजा करून, स्मरावा श्रीसाई
अंतकाळी तैसा संकटाचे वेळी
अंतबाह्य सदा तयासी सांभाळी
संत सज्जनांनी घेतली प्रचिंती

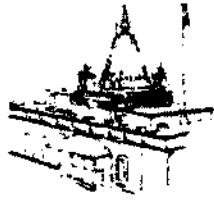
आपल्या देशातील व विदेशांतील भारतीय श्रीसाईनाथांस मानतात. घरातील कुठल्यातरी भिंतीवर किंवा पूजास्थानी श्रीसाईची प्रतिमा ठेवून साईप्रेम व्यक्त करतात. भारतीय परम्परेचा सर्वांना अभिमान आहे. पवित्र परंपरेचा पाईक होण्याची पात्रता अंगी यावी म्हणून सर्व साईभक्त प्रत्येकाशी सौजन्याने वागतात. साईनिष्ठा राखण्याची प्रतिज्ञा करतात. सर्वांचे कल्याण व त्यांची समृद्धी ह्यांतच साईभक्ताचे सौख्य सामावले आहे.

माणसाला नैतिक पाठ देणारे बोधपर प्रसंग वेळोवेळी श्रीसाईलीला मासिकांत मराठी व इंग्रजी आवृत्तीतून प्रसिद्ध होतात. त्याद्वारे वाचकांच्या मनावर चांगले संस्कार घडविले जातात. विविध प्रकारच्या अनुभवातून मानवी मनातील सूक्ष्म भावनांची आंदोलने प्रगट होताना साईनिष्ठा प्रगट होते. साईकथा वाचनाने मनावर सात्विक भावनांचे संस्कार झाल्याने नैतिक निष्ठांवर विश्वास वाढतो. त्यामुळे संसाराच्या ऐन उन्हाव्यातही सात्विकतेचा गारवा अनुभवावयास मिळतो.

मनुष्य जन्माचे सार्थक संसारात राहून परमार्थ साधण्यात आहे. मायानगरी सोडून अपेक्षीत लक्ष्य गाठण्यास परतीरी जाणे आहे. मध्ये ठरलेल्या मार्गावर अफाट नदीचे काळेभोरे पाणी वहात आहे. इतर नद्यांवर पूल तरी असतात, पण आयुष्याच्या नदीवर पूल बांधता येत नाही. नाव, यश, मान-सन्मान, सम्पत्ती यांचा त्याग करणे सोपे नाही, पण नामस्मरणाने लक्ष्यप्राप्ती गाठणे सोपे आहे. भगवंताचा लाभ करून घेणे मनुष्यजीवनाचा उद्देश होय. त्याकरिता पूर्णपणे साईनामात तन्मय होऊन गीतेत सांगितल्याप्रमाणे भगवत्प्रेमाचे वेड लागले पाहिजे. सदगुरुच्या श्रीचरणाचे स्मरण नित्य ठेवणे आवश्यक आहे. ‘श्रीसाईनाथा सोड बाबा या प्रपंचातून’ हा भाव निर्माण झाला की परमार्थाची गोडी चाखता येते.

श्रद्धा व भक्तीभावाने शिर्डीच्या समाधी मंदिराचे चित्र डोऱ्यासमोर आले तर क्षणभर मन साईचरणी स्थिर होते आणि वाच्याच्या झुळकेबरोबर मोगरीच्या फुलांचा सुगंधही येतो, असे वाटून प्रसन्न चित्ताने साईरामाचे चिंतन होते. निर्मळ आणि प्रसन्न मनाने चिंतन केल्यास त्याचा आनंद आल्हाददायक वाटतो.

भावनांचे पाझर फुटून स्पंदनाने डोऱ्यांत अश्रु येणारी निष्ठा असेल तर आध्यात्मिक निर्मळ आनंद अनुभविता येतो. हा खण माणुसकीचा गहिवर आहे. अंतरंगातील निष्ठा वर्णन करता येत नाही. अंतःकरणात कोंडलेल्या सत्यालाही वाचा आहे. आत्म्याच्या

रूपात परमेश्वर जागा असून ते प्रत्यक्ष तो बघतो आहे याची जाणीव पाहिजे.

महाराष्ट्रात जी गजती दैवते आहेत त्यापैकी एक शिर्डीचे दैवत असून भारतीय संस्कृतिचे प्रतीक आहे. शिर्डीच्या साईबाबांस दैवत मानणारे असंख्य भक्त आहेत. अनेकांचे संबंध व्यावहारिक स्वरूपाचे असले तरी काही संबंधात माणुसकीचा व प्रेमाचा भाग थोडा का होईना पण असतो. शिर्डीस पहिल्यावेळी गेलो तेव्हा साईभक्तांच्या औदायनि आणि संस्थानच्या कर्मचारी वर्गाच्या व सेवकांच्या सौजन्याने मी भारलो होतो. श्रीचरणी लीन होण्यास माझे अंतर्मन मला जाणीव देऊ लागले होते. साईपूजेच्या आरतीचे शब्द माझ्या कानांत घुमत होते. मायेत चित्त गुंतवण्यापेक्षा साईसेवेत चित्त गुंतवण्याची प्रेरणा झाली. पुढे ईश्वरनिष्ठा वाढत जाऊन आध्यात्मिक लिखाणास परमहंस पुंडलिक महाराज यांनी मुर्तिजापूरास दर्शन घेताना आशीर्वाद दिला आणि तेव्हापासून ही सेवा चालू आहे. यंदीला सगळ्या संतांनी माहेर म्हटलं आहे ना! सेवा करणाऱ्या प्रत्येकाचे कुठेतरी माहेर असते. त्या ठिकाणी जाऊन व्यक्ती आपले सुख किंवा दुःख व्यक्त करते. काहींना उभ्या आयुष्यात कुठेही सहानुभूती लाभली नसते.

जीवनात पुढे उपयोगी पडतील अशी वळणे आपल्या तरुणपणात लावली नाहीत तर पुढे पश्चात्ताप होतो. दुर्बल मन वाईट व्यसनांच्या आहारी लवकर जाते. प्रत्येकाने सत्रवृत्त समंजस व पापभीरु बनून मायेतून मुक्त होण्याचा प्रयत्न करावा, अशांना सात्त्विक आनंद उपभोगता येतो.

सत्यशिल साई माझे

‘सत्यशिल साई माझे, तुम्ही दिव्य ज्योती’

तुम्ही ब्रेणा तेजाची नित् स्वयं प्रकाशी ॥१०॥

घन चिंतेचे जरी दाटूनी येती, परि परिसा किमये क्षणार्ध निवती ।

अहाऽऽ वर्णवी प्रिती जैसे दुग्ध धृत लोणी ॥१॥

सत्यशिल साई माझे....

काम, क्रोध, मद, लोभ, विरहित विरक्त मम साई

प्रेमभावे परि पुष्पांची एक आस उरी ॥२॥

सत्यशिल साई माझे....

असो कुणी किती दुःखी, अथवा जर्जरी

स्नेहशील हस्ते कैसा काया-कल्प होई ॥३॥

सत्यशिल साई माझे...

— श्री. गुरुनाथ शां. मालडीकर

३८ बी कोटवाला चाळ,

बॉम्बे डाईग मिलसमोर,

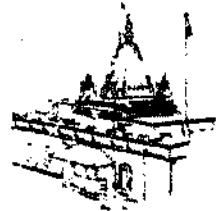
न्यू प्रभादेवी रोड, मुंबई -४०० ०२५.

सर्वसाक्षी श्रीसाईबाबा

— सौ. उषा अधिकारी
बंदर रोड, रत्नगिरी.

श्री साईबाबा देहधरी असताना त्यांचे असंख्य भक्त होते. 'जो मला भाइयाकडे यावा असं वाटतं त्याला मी तो सातासमुद्रापलिकडे असला तरी चिमणीच्या पायाला दोर बांधून खेचून आणावे तसा मी आणीन' असं बाबा म्हणत असत आणि ते खरंही होत असे. हरीभाऊ कर्णिक हे त्यापैकीच एक! ते डहाणूचे रहिवासी होते. त्यांना श्रीसाईबाबा म्हणजे कोण? त्यांचे वास्तव्य कोठे आहे? याविषयी काहीच माहिती नव्हती. त्यांच्या घरात भाऊबंदकी सुरु झाली. त्याचा विलक्षण त्रास होऊन ते अगदी वैतागले. भाऊबंदांनी त्यांच्यावर निष्कारण आळ घातला तेव्हा तर त्यांना इतका मानसिक त्रास झाला की अनपाणी रुचेना, झोप लागेना. त्यांना विचारांनी घेरले. त्यांची ही स्थिती पाहून एक मित्र म्हणाला, 'हरीभाऊ, तुम्ही आता शिरडीला जा. सांप्रत तेथे श्री साईबाबा म्हणून महान अवलिया वास करून आहेत. ते फाटके तुटके कपडे घालतात - भिक्षा मागून खातात. असे असले तरी ते प्रत्यक्ष देवच आहेत. खन्याखोट्याचा निवाडा तेच करू शकतील. त्यांची लीला काय वर्णन करावी! सध्याच्या या धामधुमीच्या वाईट काळात गोरगरिबांचा, दीनदुबव्यांचा, शरणार्थी यांचा एकमेव पाठीराखा कोण असेल तर ते फक्त साईबाबाच! खरंच माझं ऐका आणि शिरडीला जा. तेच तुम्हाला या आरोपातून मुक्त तर करतीलच शिवाय अपूर्व मनःशांती पण देतील.

मित्राचे हे अमृतमय बोल जणू काही बाबाच त्याच्या तोँडून बोललेत असे समजून हरीभाऊंनी लगेच शिरडीला जाण्याची तयारी केली. त्यांनी शिरडीच्या साईबाबांचे नाव ऐकले नव्हते- त्यांची छबी पाहिली नव्हती तरीही मित्राच्या सांगण्यावर पूर्ण विश्वास ठेऊन श्रीसाईनाम घोळवीत ते शिरडीला गेले. सकाळी दहाच्या सुमारास त्यांनी श्रीबाबांचे दर्शन घेऊन त्यांच्यापुढे विडा, सुपारी, नारळ ठेवले व एका कोपन्यात बसून राहिले. आजूबाजूला इतर लोकांची खूप गर्दी होती. त्यातूनही नेमके हरीभाऊंकडे पाहून श्रीबाबा म्हणाले, "तुम्ही वाढ्यात जा": हरीभाऊ उठले. त्यांना बाकीचे लोक म्हणाले, "श्रीबाबांची व तुमची पूर्वीची ओळख आहे का?" हरीभाऊंनी नकारार्थी मान हलवली. तेव्हा लोक म्हणाले, "तुम्हाला वाढ्यात जायला सांगतात आणि आम्हाला काहीच कसे नाही?" हरीभाऊ हसले व म्हणाले, "हे मला तरी काय माहीत? त्यांची लीला त्यांनाच ठाऊक! मी मात्र त्यांची आज्ञा पाठून वाढ्यात राहाणार आहे." त्याप्रमाणे ते वाढ्यात गेले व पुन्हा दोनप्रहरी दर्शनाला आले. श्रीबाबांनी हरीभाऊंच्यावर त्यांच्या भाऊबंदांनी घातलेल्या कुभांडाची कथा सांगायला सुरुवात केली व म्हणाले, "जमिनीबाबतचा तंटा आहे ना! नानाला काकांनी मारले आणि हे सर्व तुझ्या तात्यांनी केले." यापुढे बाबा काहीच बोलले नाहीत. मात्र त्यांचे बोल खरे होते हे फक्त हरीभाऊंनाच कळले. श्रीबाबा पूर्ण अंतर्ज्ञानी आहेत हे त्यांना पटले. पुढे ३/४ दिवस हरीभाऊ शिरडीत राहिले. मात्र ते

सतत चिंतेतच असत. असेच एकदा चिंताग्रस्त स्थितीत असताना श्रीबाबा त्यांना म्हणाले, “अरे, काही काळजी करू नकोस, ज्यांनी हे दुष्ट कारस्थान करविले आहे, त्यांचे सहा महिन्यात काय होईल ते बघ.” श्रीबाबांच्या या सांगण्यावर हरीभाऊंनी पूर्ण विश्वास ठेवला आणि श्रीबाबांचे बोल खेरे ठरले. खटल्याचा निकाल लागून हरीभाऊ निर्दोष सुटले. आता तर काय हरीभाऊंचे चित्र श्रीसाईचरणी दृढ झाले. ‘निर्वाणीचा सखा माझा साईरणा’ असे उद्गार सहज त्यांच्या तोंडून बाहेर पडले.

एकदा ते शिरडीत श्रीबाबांचे दर्शन घेऊन पंढरपूरला जायला निधाले. त्यांनी कोपरगाव ते पंढरपूर तिकीट घेतले. गाडी होती दैंडपर्यंतच व कर्णिकांचे तिकीट मेलचे नव्हते. दैंड स्थानकावरून थोड्याच वेळात मेल सुटणार होती. सगळे प्रवासी स्थानकावरून निघून गेले. दिवाही गेला. हरीभाऊंना काय करावे सुचेना. त्यात भर म्हणून त्यांना शौचाला लागले. शौचकुप दूर. अंधारही खूप. पुन्हा सामानाचा प्रश्न. आता काय करावे हा विचार येताच त्यांनी श्रीबाबांचे स्मरण केले. तेवढ्यात हमालासारखा दिसणारा एक माणूस त्यांच्याजवळ आला आणि म्हणाला, “तुम्हाला शौचाला जायचंय ना! खुशाल जा. मी तुमचे सामान तर सांभाळतोच आणि पॅसेंजरचे तिकीट बदलून आणून देतो. गाडी सुटायची वेळ झालीय पण घाबरू नका. जा. माझ्यावर विश्वास ठेऊन जाऊन या.” हरीभाऊ आता साईभक्तीत पूर्ण रमल्याने त्यांच्या मनात कोणताही विकल्प आला नाही. त्यांनी त्या हमालावर पूर्ण विश्वास ठेवला. आपले पॅसेंजरचे तिकीट व जरूर ते पैसे त्या हमालाजवळ देऊन ते शौचाला गेले. हमाल तिकीट ऑफिसजवळ जातोच तोच गाडी आली आणि हरीभाऊ पण निर्मळ होऊन आले. हमालाने त्यांना गाडीत बसायला खूण केली. हरीभाऊ गाडीत जाऊन बसले. गाडी चालूही झाली. डब्यातले लोक त्यांना म्हणाले, “अहो, तुम्ही तिकिटाशिवाय गाडीत कसे आलात? काय म्हणता? हमाल तिकीट आणतोय! अहो हे लोक लुच्ये असतात. तुमचे तिकीट तर गेलेच आणि पैसेही गेले.” यावर हरीभाऊ नसुते हसले. आपले बाबाच हमालाचे रूप घेऊन आलेत आणि ते आपली सर्व सोय लावतील ही त्यांची खात्री होती. त्याप्रमाणे तो हमाल खरंच धावत धावत आला, खिडकीतून त्याने हरीभाऊंना मेलचे तिकीट दिले व स्वतः गर्दीत दिसेनासा झाला. हरीभाऊंना जो प्रेमाचा गहिवर आला त्याचे वर्णन काय करावे?

याच हरीभाऊंची सून अंधेरीला माघारपणाला म्हणून गेली, तिथे तिला वेडाचा झटका आला. खूप उपचार करून सुधारणा होईना तेव्हा लगेच हरीभाऊंना अंधेरीहून ताबडतोबया असे पत्र आले. गोष्ट काळजी करण्यासारखी होती म्हणून त्याच दिवशी हरीभाऊ अंधेरीला जायला निधाले. मुखी साईनामाचा जप चालूच होता. ते ज्या डब्यात बसले होते त्याच डब्यात त्यांच्या मागच्या बाजूस कफनी घातलेला एक फकीर बसला होता. तो हरीभाऊंना म्हणाला, “परमेश्वराने जंगलात किती झाडे निर्माण केली आहेत ते पाहिलेस का? त्यांचा प्रत्येकाचा काही ना काही उपयोग आहे पण हे तुम्हाला काय माहित? मला मात्र सगळ्या झाडांची उत्तम माहिती आहे” असे म्हणून चालत्या गाडीतून त्यांनी हरीभाऊंना एक झाड दाखविले व म्हटले, “ते झाड पहा. नीट लक्षात ठेवा.

जो मनुष्य वेडा असेल त्याला या झाडाचा पाला वाटून त्याचा रस दिला तर तो पूर्ण बरा होतो.” हरीभाऊंनी हे लक्षपूर्वक ऐकले व ते तंद्रीतच बसून राहिले. वांद्रा स्थानक येताच ते विचारातून जागे झाले. बघतात तर तो फकीर नाही. तो कुठे उतरला, कुठे गेला हे त्यांना शेवटपर्यंत कळले नाही. पण त्या रूपात श्रीबाबांनीच आपल्याला औषध सुचवलंय ही श्रद्धा ठेऊन त्यांनी त्या झाडाच्या पाल्याचा रस आपल्या सुनेला दिला व तीन दिवसातच तिचे वेड पार नाहिसे झाले.

एकदा हरीभाऊ शिरडीला गेले. मनात ठरविल्याप्रमाणे त्यांनी बाबांची भक्तिभावे पूजा केली. एक रूपया दक्षिणा देऊन व मनोभावे नमस्कार करून ते द्वारकामाईतून खाली उतरले. पण बाहेर येताच आणखी एक रूपया द्यावा असे त्यांच्या मनात आले व ते परत द्वारकामाईत निघाले. तेव्हा, आता पुन्हा येऊ नका, असे माधवराव देशपांडे त्यांना म्हणाले. मनातली इच्छा मनातच राहिली. हा विचार मनात येऊन हरीभाऊंना वाईट वाटले. लगेच ते काही कामासाठी नाशिकला गेले तेव्हा काळ्या रामाच्या देवळातच जाऊन दर्शन घ्यावे असे ठरवून ते तिथे गेले. त्यावेळी भक्तसमुदाय भोवती असताना नरसिंहजी महाराज त्यांच्याजवळ येऊन म्हणाले, “माझा रूपया राहिलाय तो देऊन टाक.” मोठ्या आनंदाने हरीभाऊंनी रूपया देऊन त्यांना प्रणाम केला. माझी साईमाऊली भक्ताचे कसे लाड पुरवील याचा काही नेम नाही, असे त्यांना वाटले.

एकदा ते शिरडीत श्रीबाबांची सेवा मोठ्या तन्मयतेने करीत होते. नंतर मध्याह्नाची आरती झाली. हरीभाऊंनी प्रसाद घेतला व पुन्हा तीन वाजता ते द्वारकामाईत गेले. तेव्हा श्रीबाबा म्हणाले, “आता वर येऊ नका, ताबडतोब घरी जा. वाटेत कुठेही थांबू नका.” श्रीबाबांची आज्ञा प्रमाण मानून कुठेही न थांबता ते डहाणूस आले, तो त्यांची लाडकी नात आदल्या दिवशी मरण पावल्याचे त्यांना समजले. आपल्या सर्वसाक्षी, अंतर्जनी, दयासागर साईबाबा खरोखरच परमेश्वर आहेत. हे सर्वांथने हरीभाऊंना पटले आणि ते पूर्ण साईमय झाले. आणि मनाशीच म्हणाले,

“माझ्या निर्वाणीच्या सख्या श्रीसाईरंगा
माझ्या मस्तकावरी पङ्डू देत तुझ्या चरणगंगा ॥”

साई माझा

साई माझी माऊली

अनाथांच्या नाथा

साई माझी साऊली

चरणी ठेविता माथा

भक्तगंची ती आऊली

देई आशीर्वाद सदा

साई माझा ॥१ ॥

साई माझा ॥३ ॥

श्रद्धा अन् सबुरी

— श्रीमती पुष्पलता वसंतराव दाभोळकर

हाती धरी कृपाछत्र

सी/२३, कोकणनगर, माहीम,

साई माझा ॥२ ॥

मुंबई-४०० ०१६.

साईंदरबारातील नवरत्ने---६

निष्ठावान भक्त 'श्यामा' उर्फ माधवराव देशपांडे

श्री साईंबाबांचे समवेत श्री. माधवराव देशपांडे यांचे दुर्मिळ छायाचित्र.

संत चूडामणी भगवान श्री साईमहाराजांचे दरबारातील एक अमोल रत्न म्हणून श्री. माधवराव देशपांडे यांचा मोठ्या गौरवाने उल्लेख करावयास हवा. ते शिरडी निवासीच होते. साईमहाराज शिरडीत प्रथम आले तेव्हा माधवराव शिरडीत होते. त्यांच्या संपूर्ण वास्तव्य कालात ते शिरडी सोडून गेलेच नाहीत व महाराजांच्या निर्वाणानंतरही ते शिरडीतच होते आणि आजही त्यांची पिढी - त्यांचे वयोवृद्ध चिरंजीव श्री. उद्धवराव शिरडीतच आहेत. बाबांची सेवा ज्यांनी ज्यांनी केली त्या त्या सर्वांवर बाबांनी वरदहस्त ठेवलेला आहे. त्यांच्या घराण्याचे आजवर भले केलेले आहे. देशपांडे घरणे याला अपवाद मुळीच नाही.

श्री साईंबाबा शिरडीत आल्यावर अवघ्या पाच घरी जाऊन भिक्षा मागत असत. १) म्हाळसापती २) माधवराव देशपांडे ३) बायजाबाई ४) काशीराम शिंपी ५) नंदराम मारवाडी. ही पाच घरं नियमाने सोडून बाबांनी भिक्षेसाठी सहावं घर पाहिलं नाही. बाबांची झोळी व थाळी पसरलेली असे ती याच पाच घरांपुढे.

भिक्षेसाठी जाण्यामुळे की काय महाराजांचा व देशपांडे कुटुंबियांचा अगदी जवळचा संबंध आला व तो पुढे वाढत वाढत गेला. इतका की बाबा व माधवराव एक अविभाज्य घटकच होऊन बसले.

शिरडीतील साईभक्त माधवराव देशपांड्यांना बाबांनी 'श्यामा' असे लाडके नाव ठेवले होते. त्यांच्या जिवावर आलेले संकट बाबांनी कसे काय टाळले, ही घटना खरोखरीच लक्षात घेण्यासारखी आहे. सकाळी स्नान करून पुजेचे सामान कोनाड्यातून काढीत असता लपून बसलेला साप एके दिवशी माधवरावांच्या करंगळीला चावला. त्यांचे अंग काळे निळे पडू लागले. घरातल्या मंडळींचे तोंडचे पाणी पळाले. घरातला एकजण म्हणाला,

"त्यांना विरोबाच्या देवळात नेऊन टाका. म्हणजे विष चटकन् उतरेल."

पण माधवराव विरोबाकडे जाण्यास तयार होईनात. त्यांनी निक्षून सांगितले,

"मला बाबांच्या पायाजवळ द्वारकामाईत नेऊन टाका! मग माझे तिथे काहीही होऊ घ्या!"

सर्व मंडळी त्यांना लगेच घेऊन द्वारकामाईत गेली. त्याबरोबर बाबा मोठमोठ्याने शिव्या देऊ लागले व माधवरावांना वर येऊ देईनात. ते गर्जना करून म्हणाले, 'अरे, भटुरड्या! वर चढशील, तर खबरदार! चल नीघ! खाली उतर!'

बाबांचा तो अक्राळ विक्राळ अवतार पाहून बिचारे माधवराव अत्यंत निराश झाले. त्यांना वाटले, आपण आता काही जगत नाही. ते मनात म्हणाले,

"मशिद माझं माहेरधर. मी बाबांचा पोर! पण आई जर मुलावर रूसली, तर मुलानं काय करायचं!"

थोड्या वेळानं बाबांचा राग शांत झाला. माधवराव पायरीखालीच उधे होते. त्यांची परिस्थिती अक्षरशः दयनीय होती. तेव्हा बाबा त्यांना म्हणाले,

"ही उदी घे आणि आता घरी जा! सारखा येरझांच्या घालीत राहा. रात्रभर अजिबात झोपू नकोस. द्वारकामाई तुझे रक्षण करील."

आणि खरोखरच तसे झाले. भयंकर विषारी जनावर डसले असताना देखील माधवरावांच्या विषाला उतारा पडला व ते दुसऱ्या दिवशी खडखडीत बेरे झाले. कारण बाबांनी रागाने उच्चारलेल्या शब्दात फार मोठा अर्थ भरला होता.

"चढू नको, भटुरड्या, वर! चढशील तर खबरदार. चल नीघ, जा उतर" ही वाक्ये वास्तविक त्यांनी दंश केलेल्या नागाच्या विषाला उच्चारली होती. त्यामुळे माधवरावांचे विष चढले नाही. खरोखरीच गुरुच्या वचनातील भावार्थ लक्षात घेतला पाहिजे आणि त्यावर श्रद्धा ठेवली पाहिजे. कारण संत मुखोद्गरातून निर्माण होणाऱ्या कृपेस पारावार नसतो.

श्रीसाईबाबांचे निकटभक्त श्री. माधवराव बळवंत देशपांडे यांचा जन्म यजुर्वेदी देशस्थ ब्राह्मण कुलात शके १७८२ मार्गशीर्ष शु. पंचमीच्या दिवशी नगर जिल्ह्यात संगमनेर तालुक्यात शिरडीपासून पश्चिमेस २० मैलांवर निमोण गावी झाला. माधवरावांच्या मातोश्री ह्या त्यांच्या वडिलांचे चौथे कुटुंब. पहिल्या तीनही कुटुंबांना संतती झाली नाही, म्हणून शिरडीनिवासी श्री. लक्ष्मण मामा कुलकणी यांच्या भगिनी यांना त्यांनी चौथे कुटुंब केले. माधवराव हे त्यांचे पहिलेच अपत्य.

माधवराव जन्मल्यावर तिसऱ्याच वर्षी माधवरावांचे वडील सहकुटुंब सहपरिवार निमोणहून शिरडीस आले. माधवरावांचे शिक्षण शिरडीसच झाले. ते मराठी पाचवी-सहावी शिकले होते. त्यांना संस्कृतचा किंवा इंग्रजीचा गंधही नव्हता. माधवरावांना काशीनाथ

बळवंत व बापाजी बळवंत असे दोन धाकटे बंधु होते.

माधवरावांची दोन लग्ने झाली. पहिल्या कुटुंबाचे नाव सौ. सावित्रीबाई. त्यांना एकच अपत्य झाले. त्याचे नाव एकनाथपंत.

माधवरावांच्या दुसऱ्या कुटुंबाचे नाव सौ. द्वारकाबाई. त्यांना श्री. जगन्नाथपंत, श्री. उद्धवराव असे दोन मुलगे व सौ. बबीताई अशी तीन अपत्ये झाली.

माधवरावांचे शरीर धिप्पाड होते. ते चांगले उंच व मजबूत बांध्याचे होते. त्यांचा वर्ण निमगोरा. त्यांची प्रकृती निकोप व निरोगी होती. त्यांचा आहार चांगला असे. वयाच्या ७२ वर्षांपर्यंत त्यांना कधी ताप आला नाही किंवा त्यांचे कधी काळी साधे डोके पण दुखले नाही.

माधवराव पूर्ण सनातनी धर्माचे होते. खाण्यापिण्यासंबंधाने त्यांचे आचरण अतिशय शुद्ध व नियमबद्ध असे. काही घरांशिवाय परव्या ठिकाणी ते कधी जेवत नसत. त्यांना स्वयंपाक उत्तम करता येत असे. त्यांना हिंदु धर्माचा खूप अभिमान होता.

माधवराव लहानपणी काही वर्षे शिरडीतील शाळेत दुव्यम किंवा मदतनीस शिक्षक म्हणून काम करीत. नंतर पुढे काही वर्षे त्यांनी बाबांच्या परवानगीने शिरडीपासून ७-८ कि. मी. अंतरावर असलेल्या अस्तगाव गावची पाटीलकी मोठ्या यशस्वीपणे सांभाळली. नंतर मरेपर्यंत वैद्यकी केली. ते नेहमी बाबांचे नाव घेऊन औषध देत व औषधात बाबांची उदी घालत. बाबांच्या कृपेने त्यांच्या हातास नेहमी यश येई. त्यांना नाडी परीक्षा चांगली असे. मोठमोठ्या नामांकित डॉक्टरवैद्यांनी हात टेकलेले रोगी ते बाबांचे नाव घेऊन बरे करत. त्यांना रोगाची व औषधाची माहिती चांगली असे. ते कुणाजवळ्ही वैद्यकशास्त्र शिकले नव्हते, पण आर्यवैद्यकाची काही पुस्तके वाचून व बाबांच्या मुखातून आलेली नानाप्रकारच्या रोगांकरील औषधे लक्षात ठेवून ते वैद्यकीचा धंदा करीत.

माधवराव मदतशिक्षकाचे काम करीत होते. तेव्हा त्यांचा वर्ग शिरडीत श्रीद्वारकामाईसमोर श्री. गुंड सर्कल इन्स्पेक्टर यांनी बांधलेल्या घरात, काही दिवस श्रीराधाकृष्णाआई राहात असलेल्या घरात व शेवटी शेवटी बाबांच्या श्रीश्यामसुंदर वारूचे निवासस्थान असलेल्या लहानशा घरात असे. माधवराव शिक्षकांचे काम करू लागले, तेव्हा त्यांचे वय १४-१५ वर्षांचे होते. बाबा शिरडीस आले ते माधवरावांच्या देखतच आले. त्यावेळी माधवराव बाबांना एक धुनी लावून मशिदीत बसणारा व नेहमी चिलीम फुंकणारा वेडसर अल्पवयी १९-२० वर्षे वयाचा फकीर आहे, इतकेच मानीत. बाबा हे सिद्ध आहेत, संत आहेत, सगुण परमात्मा आहेत, ही भावना त्यांच्या जवळ मुळी नव्हतीच. ते बाबांकडे फक्त चिलीम ओढण्यासाठी म्हणून जात, इतकेच काय ते.

माधवरावांची पहिली १०-१२ वर्षे बाबांसंबंधीच्या अशाच भावनेत गेली. पुढील १०-१२ वर्षे बाबा सतपुरुष आहेत, अशा भावनेत गेली व बाबांचा जसजसा निकट व नित्य सहवास होऊ लागला व त्यांच्या सिद्धत्वाचे प्रत्यक्ष अनुभव येऊ लागले व इतर नानासाहेब चांदोरकरादी भक्तगणांचे हजारे मूर्तीमंत अनुभव नित्य कळू लागले, तेव्हा त्यांची पुढील २०-२२ वर्षे बाबा हे सिद्ध पुरुष असून मूर्तीमंत सगुण परमात्मा

आहेत, अशा दृढ भावनेत व बाबांच्या आज्ञाधारकपणात व भक्तवृदंच्या सेवासुश्रुषेत गेली. त्यांनी ४२-४३ वर्षे सतत बाबांच्या निकट सहवासात काढली. नंतर बाबांच्या समाधीकालापासून अंतकाळापर्यंत २३ वर्षे त्यांनी वैद्यकीचा धंदा केला.

बाबा माधवरावांना पहिल्यापासूनच ‘श्याम्या’ या लाडव्या नावाने संबोधीत. बाबा पुष्कळ भक्तांना निरनिराव्या टोपणनावांनी हाका मारीत, व सांगण्यासारखी गोष्ट म्हणजे त्यांची ती सर्व नावे अगदी अन्वर्थक होती. ‘श्याम’ हे नावही अत्यंत अर्थपूर्ण आहे व त्यात अत्यंत प्रेम व एकप्रकारची जादू भरलेली आहे.

श्रीसाईबाबांचे माधवरावांच्यावर भारी प्रेम होते. कै. भक्तश्रेष्ठ नानासाहेब चांदोरकर यांच्या वडील चिरंजीवाचे लग्न घालहेरीस झाले असता आपण लग्नास यावे, म्हणून नानासाहेबांनी बाबांना समक्ष निमंत्रण दिले, तेव्हा “माझ्या श्याम्याला घेऊन जा” असे बाबा म्हणाले व त्याप्रमाणे माधवराव लग्नास गेले.

कै. भक्तवर्य काकासाहेब दीक्षित यांनी असेच आपल्या वडील चिरंजीवाचे लग्नाकरिता बाबांना समक्ष निमंत्रण केले तेव्हाही “माझ्या श्याम्याला घेऊन जा” असे बाबा त्यांना म्हणाले व त्याप्रमाणे माधवराव लग्नास नागपुरास गेले.

एकदा काकासाहेब दीक्षित गहिवरून बाबांकडे द्वारकामाईत आले.

“काका तुला काय पाहिजे?” म्हणून बाबांनी त्यांना प्रश्न केला.

काका म्हणाले,

“बाबा आपला सहवास असावा.”

बाबा म्हणाले,

“ह्या श्याम्याला आपल्या जवळ ठेकून घे, म्हणजे मी जवळच आहे.”

यानंतर काका माधवरावांना बहुधा आपल्या जवळ ठेवीत असत.

एकदा बाबांचे एक भक्तशौँड श्री. बाळासाहेब मिरीकर-कोपरगावचे मामलेदार यांचा मुक्काम दौँड-मनमाड रेल्वेवरील कोपरगावनजिक चितळी गावात श्रीमारुती-रामाच्या मंदिरात असताना ते शिरडीस बाबांच्या दर्शनास आले. दर्शन केल्यावर परत चितळीत जाण्यास त्यांनी बाबांची परवानगी मागितली. बाबा म्हणाले,

“जा, पण माझ्या श्याम्याला बरोबर घेऊन जा.”

बाळासाहेब बाबांच्या आज्ञेप्रमाणे माधवरावांना बरोबर घेऊन गेले. त्याच रात्री बाळासाहेबांच्या अंगावर मोठा थोरला भयंकर सर्प त्यांना नकळत चढला, पण त्याने दंश करण्यापूर्वीच बाळासाहेबांनी त्याला हातानेच लांब उडवून दिले. जवळच्या लोकांनी मग त्याचे तुकडे तुकडे केले. माधवरावांच्या सहवासामुळे व बाबांच्या कृपेने बाळासाहेब प्राणसंकटातून बचावले.

नागपूरचे भक्त श्रीमंत बापूसाहेब बुटी माधवरावांना बाबांच्याप्रमाणेच मान देत असत.

यावरून अर्जुन-श्रीकृष्णाच्या जोडीप्रमाणे माधवराव-बाबांची जोडी होती, माधवरावांना बाबा जसे पहिल्यापासून शेवटपर्यंत ‘श्यामा’ म्हणून संबोधीत, तसेच माधवरावही बाबांना प्रथमपासून शेवटपर्यंत ‘देवा’ म्हणून संबोधीत. श्रीबाबा व माधवराव यांच्यात नेहमी

सुखसंवाद, वार्तालाप व विनोद चालत असत. माधवरावांना जरी विपुल संपत्ती दिली नाही, तरी माधवरावांवरील त्यांचे प्रेम अवर्णनीय होते यात शंकाच नाही.

ग्वालहेरचे माधवराव महाराज शिंदे माधवरावांना पाच हजार रुपये देत असता बाबांनी त्यांना ते घेऊ दिले नाहीत. तरीपण ऐहिक संपत्तीपासून उपभोगण्यास मिळणारे नानाप्रकारचे भोग व ऐश्वर्य ही त्यांना भोगावयास देऊन बाबांनी माधवरावांचे पुष्कळ लाड व लळे पुरविले. अति खर्चाच्या, श्रमाच्या व दगदगीच्या अशा ज्या भारतातील चार धामांच्या, श्रीद्वारका, रामेश्वर, जगन्नाथ, बद्रिनारायण, बद्रिकेदार, गंगोत्री, जन्मोत्री, श्रीकाशी, अयोध्या, गोकुळ, मथुरा, वृदावन, गया, हरिद्वार, प्रयाग, उज्जैन, गिरनार, मातृगया, नाशिक, त्रिबंकेश्वर, गाणगापूर, अकलकोट, दौलताबाद, पंढरपूर, बालाजी, श्रीरंगपट्टण, कांची, कामाक्षी, मदुरा, मीनाक्षी पक्षितीर्थ इ. यात्रा विनामूल्य बाबांनी अनायासे माधवरावांना आनंदात, सुखात व ऐषआरामात कोट्याधीशांचे सहवासात करून दिल्या. हत्तीच्या अंबारीत माधवरावांना बसवून त्यांची मिरवणूक काढविली. शिंदे सरकार, जव्हार सरकार, शेट सावकार, जहागीरदार, राष्ट्रपुरुष, राजकारणी विभूती, इनामदार, मोठे मोठे सरकारी अधिकारी व सुखवस्तू लोक यांनी माधवरावांना काही प्रसंगी सन्मान्य पाहुणे बनवून माधवरावांना प्रेमालिंगन घ्यावयास लावून माधवरावांच्या पाया पडावयास लावले, या सर्व प्रसंगी माधवरावांनी बाबांची खूपखूप प्रसिद्धी केली, हीच माधवरावांची मुख्य कामगिरी म्हणावयास पाहिजे. त्यांनी रसाळ व प्रसादयुक्त वाणीने बाबांच्या लीला कथन करून अनेकांना बाबांचे भक्त बनविले.

बाबांचे रोजचे टपाल वाचून दाखविण्याचे, बाबा सांगतील त्याप्रमाणे भक्तांना पत्रांची उत्तरे लिहिण्याचे, बाबांच्या नावावर आलेल्या भक्तांच्या मनी-आँडरी घेण्याचे व त्यांचे पैसे बाबांना बिनचूकपणे नेऊ देण्याचे काम काही दिवस याच माधवरावांच्याकडे होते.

श्रीबाबांच्या महानिर्वाणानंतर माधवरावांना चुकल्याचुकल्यासारखे वाटत होते व ते अगदी साहजिकच आहे. बाबांच्यानंतर श्रीमंत गोपाळराव उर्फ बापूसाहेब बुटी यांनी माधवरावांच्याकडे बाबांच्या समाधि मंदिराच्यावरील सर्व भागाची साफसफाई व देखरेख करण्याची कामगिरी करण्याबद्दल त्यांना बापूसाहेबांकडून महिना सात रुपये मिळत असत. बापूसाहेबांच्या निधनानंतर त्यांचे चिरंजीव श्री. केशवराव यांनी हीच कामगिरी त्यांच्याकडे सोपविली होती.

श्री. माधवरावांनी आपला देह काकासाहेब दीक्षित, भाऊसाहेब धुमाळ, अण्णासाहेब दाभोलकर या पुण्यभक्तांप्रमाणे कोणत्याही प्रकारचे कष्ट न सोसता फक्त एक अहोरात्र व दुसरे दिवशी रात्री बारा वाजेतोपर्यंत बेशुद्ध स्थितीत राहून आपल्या स्वतःच्या वास्तूत शके १८६२ चैत्र कृ. चतुर्थी गुरुवार दिनांक २६ एप्रिल १९४० या पुण्यदिवशी गऱ्ठ श्रीसाईसद्गुरुमाऊलीच्या दिव्य चरणी ठेवला. त्यावेळी त्यांचे वय ८० वर्षांचे होते. श्रीसाईबाबांनी वयाच्या ऐशीव्या वर्षी अनंतात स्वतःला विलीन केले व बाबांचा सच्छील लाडका भक्त 'श्यामा' उर्फ माधवराव देशपांडे वयाच्या ८० व्याच वर्षी निधन पावले, हा एक योगायोग आहे, असेच म्हणावे लागेल.

‘भाधवरावांच्या नंतर बाबांचे एक निष्ठावान सेवक व भक्त श्री. सखाराम बळवंत धुमाळ हे पण २९ जून १९४० रोजी ठाणे मुक्कामी हृदयविकाराने कालवश झाले. बाबांनी त्यांना समक्ष आश्वासन दिले होते, की तुला मी फुलासारखा ठेवीन व फुलासारखा नेईन. श्री. धुमाळसाहेब नाशिक येथे वकील होते.

गोड नाम ते, ‘श्री सिद्ध साई’

साईस आठवण करूनी माझे
मन जसे पुलकित झाले।
हृदयात असूनी साई माझे
डोळ्यासमोर निखरून आले।
हात जोडूनी, डोळे मिटूनी
सर्व जगास विसरूनी
साईचे स्मरण केले।
दीप लावूनी, आरती म्हणूनी
सुगंध, फुले वाहिली।
दुःख, कष्ट, चिंता मनातले
साईस सांगून टाकले।
मग पदर पसरूनी
भीक मागितली
वाट दाखवा हो साई।
चिंता क्लेश दूर झाले
मनाला जशी शांती मिळाली।
एकच इच्छा मनात असूनी
श्वास सोडावा, ते घेऊनी
श्री सिद्ध साईचे गोड नाम।
साईस स्मरूनी कोणी
दुःखी झाला आहे
दाखवा, आहे असा कोणी?

— कु. शकुंतला नायकर

५०/२३८४, गांधी नगर,

बांद्रा (पूर्व),

मुंबई - ४०० ०५१.

जे घडते ते बन्याकरिता

— श्री. अनिल केशवराव रसाळ
२१/३८२, बी.पी.टी. स्टाफ क्वॉर्ट्स,
रेनॉल्ड्स रोड, वडाळा (पूर्व),
मुंबई-४०० ०३७.

साईभक्तीच्या सुखद व समाधानकारक प्रवासात काही मुक्ताम असे येतात की, त्यावेळी भक्तांच्या मनात शंका, कुशंका यांचे काहूर थैमान घालते. मानवी कल्पना व परमेश्वरी योजना यांच्या द्वंद्वात भक्तीचा स्थिर दिवा कदाचित विद्यण्याची दाट शक्यता असते. पण इथेच आपण श्रद्धा दृढ करणे फार आवश्यक असते. कारण एक प्रकारे ही आपल्या श्रद्धेची व सबुरीची अत्यंत त्रासदायक व तापदायक कसोटी असते.

भक्ती ही आपण पारमार्थिक लाभासाठीच करायची असं ठरवून केलेली असेल तर मात्र कोणताही त्रास व क्लेश होत नाही. पण हेतुपूर्वक केलेल्या भक्तीत मात्र हवं ते मिळालं नाही तर सुरुवातीला खंत वाटते, नंतर त्याचे शल्य होते व ते कायम बोऱते.

माझा खतःचा या मार्गातील अनुभव असा आहे की, सुरुवातीला आपल्याला खेढून घेण्यासाठी श्रीबाबा अनेक चमत्कार व लीला दाखवतात, ऐहिक गोष्टींच्या खिरापतीचा प्रसाद देतात. पण कितीही केलं तरी खिरापतीचा प्रसाद हे पूर्ण जेवण होऊ शकत नाही. व त्यामुळे माणसाला कायमचे टिकाऊ समाधान मिळणार नाही.

पात्रतेनुसार श्रींचे दान असते व पारमार्थिक लाभ हा अक्षय असल्याने त्याचे मूल्य हे ऐहिक प्राप्तीच्या मूल्यांनी करायचे नसते. हा विवेक बन्याचशा भक्तांना नसतो. त्यामुळेच ऐहिकाचा उत्कर्ष हा पारमार्थिक प्रगतीचा एक महत्त्वाचा टप्पा समजून आपण खरे भक्त आहोत असा श्रम काहीजण करून घेतात. या संदर्भात मला खास उल्लेख करावासा वाटतो तो नरसिंहस्वामींच्या वैयक्तिक जीवनातील एकां दुःखद घटनेचा. दोन वेळा आमदारपद मिळालेले व वैयक्तिक दृष्ट्या अत्युच्च शिखरावर असलेल्या स्वामींची दोन लहान मुलं एकाच दिवशी विहीरीत बुडून मेल्यानंतर त्यांनी त्या घटनेचा अंतर्मुख होऊन विचार केला व त्यांचे असे प्रामाणिक मत झाले की, त्यांचा पारमार्थिक उत्कर्ष क्वावा यासाठी हे झाले. त्यांनी संन्यास घेतला व श्रींच्या भक्तीचा सर्व भारतात प्रसार केला. भगवंत ज्याच्यावर खरोखर प्रसन्न होतो तेव्हा त्याला सर्व प्रथम वैराग्याचे धन देतो व त्याचा कायमचा लाभ करून देण्यासाठी त्याला आपल्या सेवेची संधी देतो.

अशा प्रकारे साईबाबा भक्तांना काही गोष्टी देत नाहीत, प्रार्थना करूनही देत नाहीत. त्याचे मुख्य कारण म्हणजे अशा भक्तांची पात्रता पारमार्थिक क्षेत्रात त्यांना वाढवावची असते किंवा त्यांना असा लाभ करून द्यायचा असतो. ३२ व्या अध्यायात ऐहिक क्षेत्रात अतिशय प्रगति करून बाबा तो मानमरातब काढून फेकून देतात व म्हणतात की, “कोणाचे देणे कोणास पुरते” माझ्या गुरुचे देणे हे अक्षय आहे.

याशिवाय दुसरे एक कारण असे की, देह प्रारब्ध! मानवी देह हा आपलं प्रारब्ध भोगण्यासाठी दिलेला असतो. ते संचित भोगून संपले की, पुढचा मार्ग मोकळा व

सुकर होतो. मनातील लाभ, हानी, सुख व दुःख, आशा व निराशा ही द्वंद्वे विवेकी भक्तांना संपलेली असतात व मन समाधानाच्या सागरात चिंब झालेलं असतं. हा आनंद सर्व परिस्थितीत टिकणं व साधना अखंडित चालू ठेवणं हे खच्या साधकाचं लक्षण आहे. साईसच्चरित्राच्या २० व्या अध्यायात मोलकरणीने विशद केलेल्या इशावास्योप निषदाचा महत्त्वाचा प्रसंग हा बोध फार सोप्या व समर्पकरितीने दाखवतो. त्यात एक महत्त्वाचे वाक्य असे की, “सुख व दुःख हे चित्ताचे विकार आहेत व भावनेच्या भिन्नत्वांतून त्याचा जन्म होतो व यासाठी निष्काम कर्मयोगाने चित्तशुद्धी करावी म्हणजे चित्त शुद्धीने हा आनंद मिळतो व सर्व परिस्थितीत समाधानाने रहाण्याची कला साधली जाते असं श्रींनी सुचवलं आहे.

म्हणूनच भक्तांनी शक्यतो फलाची अपेक्षा न धरता कर्म करावीत व त्याद्वारे “जे घडते ते बच्या करीता” या भूमिकेवर सतत वावरावे असे श्रींनी सुचवले आहे.

साई किर्ती

नाम घेता तुझे साईनंद हो नाम घेता तुझे साईनंद
मनी होतो माझ्या आनंद नाम घेता तुझे साईनंद ॥ ४० ॥

द्वारका माईतील ती धुनी

धगधगती ज्वाला त्यातूनी
बाबा त्यात हात घालूनी

प्राण वाचविला हो मुलीचा नाम घेता तुझे साईनंद
मनि होतो माझ्या आनंद नाम घेता तुझे साईनंद ॥ १ ॥

सर्प विंचू विषारी प्राणि

वाघ कुत्रा असे हो प्राणी
बाबांची आज्ञा हो पाढूनी

शेपटी हालवू लागले नाम घेता तुझे साईनंद

मनी होतो माझ्या आनंद नाम घेता तुझे साईनंद ॥ २ ॥

महामारीचा आजार पळविला

दासगणूला विडुल भेटविला

आंगठ्यातुन गंगा यमुना निथळू लागल्या

दास गणूना तिर्थ लाभले नाम घेता तुझे साईनंद

मनि होतो माझ्या आनंद नाम घेता तुझे साईनंद ॥ ३ ॥

— सौ. सुशिला सवाजीराव साळुंखे

२३२, गुरुवार पेठ, सातारा

भक्ति

— सौ. उषा चंद्रशेखर जोशी

पूर्व-६, सरस्वति कॉलनी,

औरंगाबाद-४३१ ००९.

वेदांत भक्तिचे, उपासनेचे अनेकानेक प्रकार दाखविले आहेत. सर्व सामान्य माणूस आजच्या हा विज्ञान युगात ते सारे प्रकार बघून तर स्थिमितच होतो. भक्ति ही विधात्याने उपजतच मानवाच्या अंतःपटलावर न मिटणारी अशी कोरून ठेवली आहे. प्रत्येकात तिचा उद्रेक होतच असतो. कुणी मातृभक्त असेल, कुणी पितृभक्त असेल, कुणी देवभक्त असेल, कुणी स्वभक्त असेल, तर कुणी गुरुभक्त असेल. पण महत्वाची गोष्ट अशी की, स्वतःला नास्तिक म्हणवून घेणाऱ्यांमध्येही भक्तिची 'उर्मि व भावना' ही असतेच! स्वतःला नास्तिक म्हणवून घेणाऱ्या व्यक्तिला असह्य वेदनांचा रोग असेल वा एखादी जखम होऊन त्याच्या वेदनांचा त्रास होत असेल तर कण्हताना 'आई ग! आई ग!!' असे स्वर त्याच्या तोंडून आपोआपच बाहेर पडतात. एखादा ठेचाळून पडला तर "अरे बापरे" वा भ्रीतीदायक प्रसंगाला "बापरे" असे शब्द आपोआप बाहेर पडतात. म्हणजेच "आई-बाप" ह्यांचे विषयी सखोल हृदयात रूळत असलेल्या निष्ठेचेच हे प्रतिक नाही का म्हणता येणार? वैद्य, डॉक्टर, वकील, व्यापारी ह्यांचेशी होणारे व्यवहार कशाचे होतक आहेत? परस्परांवर असलेली विश्वासयुक्त भक्तिच! केवळ विश्वास फलदायक होवू शकत नाही परंतु भक्तियुक्त विश्वास निश्चितच फलदायी झाल्यावाचून राहत नाही. जेथे एकदा अनुभव घेवून ठाम मत ठरते व त्याला घट्ट चिटकून कुठल्याही अवस्थेत वृत्ती ढासळत नाही, अतुट राहते. त्याचेच नाव 'भक्ति'.

श्री. संत नामदेवांनी श्री. पांडुरंगांचे मूर्तीला जेवावयास लाभले असे आपण वाचतो, ऐकतो. प्रत्यक्ष श्री. पांडुरंग मूर्ती जेवली किंवा नाही हे ज्याच्या त्याच्या मतिप्रमाणे ज्याने त्याने ठरवावे. परंतु श्री. नामदेवांना त्यांच्या भक्तिप्रमाणे श्री. पांडुरंग जेवले ह्याचे मात्र समाधान लाभले, हे नाकळरता येणार नाही. भावना व श्रद्धा ह्या केवळ मनाच्या चंचलतेवर अवलंबून नसून, चित्ताचा वेध घेणारी जी उर्मी निर्माण होते, त्या भावनेची खोलवर ठसा उमटवणारी वृत्ती म्हणजे निष्ठा वा श्रद्धा अशी माझी केवळ वैयक्तिक घारणा आहे. पोथी पुराणात, वा वडीलधाऱ्या माणसांच्या बोलण्यातून आम्ही ऐकत आहोत की, "विश्वासो फलदायकः" ह्या म्हणी प्रमाणे विश्वासाने फल लाभले की विश्वास ठेवणारी व्यक्तिच श्रेष्ठ असते. कुठलेही तर्ककुतर्क वा संशय न ठेवता विश्वासाने मार्ग चालत राहिल्यानेच फल लाभते. व्यवहारात हीच बाब महत्वाची आहे व ती ज्याचे जवळ आहे तोच श्रेष्ठ होय. निष्कप्ट व विशुद्ध भावाने विश्वास ठेवून चालणारा विजय मिळविल्यावाचून रहात नाही, हे त्रिवार सत्य आहे. हे श्री सदगुरु साईबाबांनी आम्हास दिले आहे ते श्रद्धा व सबुरीच्या रूपाने.

कृपेची सावली

— कु. सुरेखा धोँडू होबळे
हळदेणवाडी-मये,
डिचोली, गोवा.

४ जून १९८५ चा तो दिवस! त्या दिवसाची आठवण झाली की आजही डोक्यात आनंदाश्रू तरळतात. ऑपेंडिक्सचा आजार झाल्याने दि. ३ जून १९८५ रोजी मला रुग्णालयात दाखल करण्यात आले होते. ४ जूनला ऑपेंडिक्स करील शस्त्रक्रिया होती. अणि त्याच दिवशी सकाळी माझा एस.एस.सी. चा निकाल होता. मी पास होईन की नाही ह्या शंकामिश्रित भयाने मला ग्रासले होते व त्याचबरोबर मुखी साईनामाच्या जपामुळे मी उत्तीर्ण होईन अशी आशाही माझ्या मनात पल्लवित झाली होती. जर मी नापास झाले असते तर साहजिकच माझ्या शरीर स्वास्थ्यावर परिणाम झाला असता व शस्त्रक्रिया तर त्याच दिवशी संध्याकाळी होती. म्हणून सान्यांनाच चिंतेने ग्रासले होते. माझ्या शेजारच्या कॉटवरील रुग्ण मुलगीही दहावीत होती. बहुदा तिचीही माझ्यासारखीच मनोवस्था झाली असावी, हे मी तिच्या चेहऱ्यावरून ताडले. तिची बहीण रिझल्ट पहावयास गेली होती. बन्याच उशिरापर्यंत ती न परतल्याने माझ्या हृदयाचे ठोके जोरजोरात व विद्युत वेगाने वाजू लागले. परंतु साईबाबांची कृपा होती म्हणूनच की काय तेवढ्यात आनंदाची बातमी (आम्ही दोघी उत्तीर्ण झाल्याची) घेऊन ती परतली. एवढेच नव्हे तर ऑपेंडिक्सची शस्त्रक्रियाही व्यवस्थितपणे पार पडली. अशीच साईबाबांची कृपासावली सर्वावर राहो हीच साईबाबांच्या चरणी इच्छा!

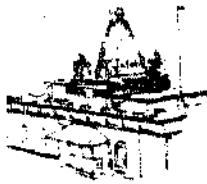
ग्रंथ परिचय

‘श्री साईनाथ काव्य मंजिरी’

श्रीमती रुक्मणी बेंद्रे, अंमळनेर, जि. जळगांव यांनी लिहिलेला, ‘श्री साईनाथ काव्य मंजिरी’ हा काव्य संग्रह म्हणजे साईभक्तांना एक अपूर्व देणगी आहे. ह्या काव्य संग्रहात साईबाबांवरील २६ कविता असून, ह्या छोटेखानी काव्य संग्रहाची सुरुवात ‘गणेश रूपाने’ तर शेवट ‘निरोप’ ह्या कवितेने होतो. कवियत्रीने हा संग्रह आदी, मध्य, अंत ह्या सूत्रात सुरेख गुंफला आहे. ह्या संग्रहाचे प्रमुख वैशिष्ट्य म्हणजे, यात कवियत्रीने सामाविष्ट इकलेली प्रत्येक कविता लय व ताल ह्या तत्वांवर रचलेली आहे. क्रोणत्या कवितेचे गायन क्रोणत्या चालीत करावे याचाही कवियत्रीने निर्देश केलेला आहे.

★ काव्यसंग्रहाचे नाव — श्री साईनाथ काव्यमंजिरी.

★ कवियत्री — श्रीमती रुक्मणी बेंद्रे, अंमळनेर, जि. जळगांव.

‘श्री साईरंगस्वाद’

श्री. पांडुरंग शंकरराव भुजबळ उर्फ श्री साईरंग महाराज लिखित ‘श्री साईरंगस्वाद’ हा ग्रंथ अलिकडेच प्रसिद्ध झाला आहे. मानवाचे अंतर व बाह्य जीवन सुखी, समृद्ध व समाधानी क्वायचे असेल तर विज्ञानाच्या प्रगतीला आध्यात्माची जोड असणे आवश्यक आहे. याचे प्रत्यंतर ह्या ग्रंथाचा आस्वाद घेत असताना सतत होत राहते. श्री. साईरंग महाराज यांनी गेली अनेक वर्षे ग्रंथ, मासिके, साप्ताहिके, वर्तमानपत्रे यांचे सूक्ष्मरितीने अवलोकन, चिंतन, मनन करून त्यातील यंशस्वी जीवनाच्या साध्यासाठी मानवाला सन्यागनि वाटचाल करावयास लावणारे निदर्शक सुविचार, वाक्ये त्यांनी वेचली व ती ‘श्री साईरंगस्वाद’ ह्या ग्रंथात संकलित केली आहेत. म्हणूनच हा ग्रंथ मानवाला जीवन जगण्याची कला शिकवितो असे म्हटल्यास अतिशयोक्ती होणार नाही. याची सत्यता पुस्तकातील, ‘माणसाने माणसाचा अभ्यास करणे हाच जगातील सर्वश्रेष्ठ अभ्यास, माणसाला माणसाने जाणणे हीच जगातील सर्वश्रेष्ठ विद्या, हेच जगातील सर्वश्रेष्ठ शास्त्र, हीच जगातील सर्वश्रेष्ठ कला, हेच जगातील सर्वश्रेष्ठ ज्ञान आणि माणसाने माणसात ईश्वराचे दर्शन घेणे हीच ईश्वराची सर्वश्रेष्ठ पूजा — स्वाद २९४’ ह्या एका सुविचारावरूनच पटते. अशाप्रकारचे एकंदर ५८५ सुविचार ह्या ग्रंथात सामाविष्ट केलेले आहेत. ह्या पुस्तकास थोर विचारवंत प्राचार्य श्री. शिवाजीराव भोसले यांची प्रस्तावना लाभली आहे. परमार्थ व प्रपंच यांचा समन्वय घडवून जीवनाला पूर्णकार देण्यासाठी दिपसंभ ठरणारे हे पुस्तक साईभक्तांनी संग्रही ठेवण्याजोगे असेच आहे.

★ पुस्तकाचे नाव — श्रीसाईरंगस्वाद

★ लेखक — श्री.पांडुरंग शं.भुजबळ

३७७, सोमवार पेठ, सातारा-२.

★ किंमत — १० रुपये

★ पृष्ठसंख्या — ८०

परिचय कर्ता : श्री. सुनील द. राणे

रामनवमी उत्सव

प्रतिवर्षप्रिमाणे या वर्षीचा श्री रामनवमी उत्सव, दि.

६-४-१९८७ ते ८-४-१९८७ या कालावधीत, श्री क्षेत्र शिरडी येथे साजरा होणार आहे.

श्रीसाईलीला, मार्च १९८७

श्री खापडे यांची शिरडी दैनंदिनी

‘अनुवादक — साईनंद

शुक्रवार १२-१-१९१२

मी सकाळी लवकर उठलो आणि प्रार्थना केली. नेहमीप्रमाणे मी जेव्हा कामकाजास प्रारंभ केला तेव्हा नारायणरावांचे चिरंजीव गोविंद व बंधु भाऊसाहेब आले. ते काही वेळापूर्वी होशंगाबादहून अमरावतीला आले होते परंतु त्यांना मी व माझी पती तेथे न भेटल्यामुळे ते आम्हाला पाहण्यासाठी येथे आले. आम्हाला एकमेकांना पाहून आनंद झाला व आम्ही गप्पागोष्टी करण्यास बसलो. बापूसाहेब जोग अन्य कामात व्यग्र असल्याने योगवसिष्ठाची सुरुवात आम्ही थोड्या उशिराने केली. साई महाराजांना बाहेर जाताना व पुन्हा मशिदीत परतताना आम्ही पाहिले. ते प्रसन्नमुख होते आणि त्यांनी मला आलटून पालटून चिलीम ओढण्यास दिली. त्यामुळे माझ्या अनेक शंकांचे निरसन झाले आणि मला उत्साह वाटू लागला. दुपारच्या आरतीनंतर आम्ही जेवण घेतले आणि काही मिनिटे मी विश्रांती घेतली. दिक्षितांना मशिदीत येण्यास रोजच्यापेक्षा विलंब झाल्याने नेहमी पेक्षा उशिराने त्यांनी रामायण वाचण्यास आरंभ केला. पाठ मोठा व कठीण असल्यामुळे आम्ही तो पूर्ण करू शकलो नाही. त्यानंतर साई महाराजांना आम्ही मशिदीत पाहिले. ते संगीत वाजवित होते. तेथे नाचणाऱ्या दोन मुली गात व नृत्य करीत होत्या. त्यानंतर तेथे शोजआरती झाली.

शनिवार १३-१-१९१२

मी सकाळी लवकर उठलो आणि काकड आरतीला उपस्थित राहिलो. साई महाराजांनी दिवसभरात कोणताच शब्द उच्चारला नाही आणि त्यांनी नेहमी ते करतात तसे योगिक चमत्कारही केले नाहीत. खांडवाचे तहसिलदार येथे आले आहेत. रंगनाथांचे योगवसिष्ठ वाचत असताना आम्ही त्यांना पाहिले. साई महाराजांना बाहेर जात असताना व पुन्हा परतत असताना त्यांना आम्ही पाहिले. तेथे काल ज्यांनी गीत म्हटले त्या मुली होत्या. त्यांच्या उत्कृष्ट गायना बदल त्यांना बक्षिस म्हणून गोड पदार्थ देण्यात आले. त्यानंतर त्या निघून गेल्या. दुपारची आरती उत्साही वातावरणात पार पडली. मेघाला अद्याप बेरे वाटत नाही. माधवराव देशपांडेचे बंधु बाबाजी यांना त्यांच्या पतीसह न्याहारी करिता आमंत्रित करण्यात आले होते. खांडव्याचे तहसिलदार सुसंस्कृत माणसाप्रमाणे दिसतात. त्यांनी योगवसिष्ठाचे वाचन केले. दुपारी थोडी विश्रांती घेतल्यानंतर दिक्षित यांनी भावार्थ रामायणाचे वाचन केले. तो पाठ (बालकांडातील ११ वा पाठ) योग वसिष्ठाचा सारांश होता आणि तो फारच उत्कंठा वाढविणारा होता. साई महाराज जेव्हा फेरफटका मारण्यास बाहेर पडले तेव्हा आम्ही त्यांना पुन्हा बघितले. त्यांच्या मनःस्थितीत बदल झाल्यासारखे वाटत होते. कुणीतरी असे समजले असते की ते रागावले आहेत. परंतु प्रत्यक्षात ते तसे नक्हते.

रविवार १४-१-१९१२

मी सकाळी लवकर उठलो, माझी प्रार्थना संपविली आणि बापूसाहेब जोग आणि राम मारुती बरोबर रंगनाथांच्या वसिष्ठाचे वाचन करण्यास बसलो. साई महाराजांना बाहेर जाताना पाहून झाल्यावर आम्ही ते पुन्हा चालू ठेवले. ते परतल्यानंतर मी मशिदीत गेलो आणि पाहिले तर त्यांची स्नानाची तयारी चाललेली होती. म्हणून मी परतलो, दोन पत्रे लिहिली आणि पुन्हा गेलो. त्यांनी मला त्यांच्या करिता बापूसाहेब जोग यांनी आणलेला तिळगुळ दिला; त्यांनी बळवंताला देखील दिला. मेघाची तब्येत ठीक नसल्याने दुपारची आरती थोड्या उशिराने झाली. तीळ संक्रांत असल्याने या दिवशी खाद्यपदार्थ भरलेले ताट लोक आणतात, याला पारोस म्हणतात. त्याला उशिर झाला होता. दरम्यान आम्ही परतलो व आम्ही आमचे दुपारचे जेवण घेतले. त्यावेळी दुपारचे चार वाजले होते. त्यानंतर दिक्षित यांनी रामायण वाचले परंतु आम्ही त्यात अधिक प्रगती करू शकलो नाही. दुपारी मी जेव्हा साईबाबांकडे गेलो तेव्हा ते कुणाला त्यांच्याजवळ येऊ देत नव्हते. त्यामुळे मी बापूसाहेब जोगांच्या खोलीकडे वळलो. आणि संध्याकाळच्या नमस्कारासाठी अगदी वेळेवर पोहोचलो. खांडव्याचे तहसिलदार अजून येथे आहेत. श्री. गुप्ते हे आपले बंधु व कुटुंबिया-समवेत आले आहेत. ते म्हणतात की त्यांचा व माझे ठाण्याचे मित्र बाबा गुप्ते यांच्याशी संबंध आहे. मी त्यांच्या सोबत गप्पागोष्टी करण्यास बंसलो. संध्याकाळी शेजआरती, भीष्मांचे भजन व दिक्षितांचे रामायण झाले. आम्ही अल्प प्रमाणावर मकर संक्रांतीचा सण साजरा केला.

भीषण दुर्घटनेतून बाबांनीच वाचविले

— श्री. विनायक लेले

ॐ शांति सोसायटी, वसंतवाडी,
संत नामदेव पथ, डोंबिवली (पूर्व).

दिनांक १ नोव्हेंबर १९८६, वेळ सांयकाळी सुमारे ७ ते ७। वाजण्याची. आम्ही घरातील सर्व मंडळी “घरेघरी मातीच्या चुली” हे दूरदर्शनवरील नाटक पहाण्यात दंग आहेत. माझा मुलगा चिं. मयुरेष वय ७ वर्षे व चिं. निखिल वय ४ वर्षे हे दोघेजण घराबाहेर फुलबाज्या व अनार इत्यादी फटाके लावत आहेत. इतक्यात माझा धाकटा मुलगा चिं. निखिल याने हातातली पेटती फुलबाजी गंमत म्हणून सहज वर फेकली. त्यामुळे आकाश कंदिलाची संपूर्ण वायर जळली, कंदील पेटला व आतील वीजेचा दिवा सुद्धा स्फोट होऊन चक्राचूर झाला. जवळच माझी दोन मुले फटाके लावत होती पण दोघांना किंचीत सुद्धा लागले नाही. ही बाबांची कृपा! तसेच माझा मोठा मुलगा चिं. मयुरेष हा हातातील कापडी पिशवीत फटाके घेऊन अनार लावत असता फुलबाजीची ठिणगी उडाल्यामुळे पिशवी जळली. केवळ दयेचा सागर असे माझे बाबा पाठीशी असल्यामुळे च माझा मुलगा सुखरूप राहिला. अन्यथा फटाक्याचा स्फोट होऊन भीषण दुर्घटना घडली असती याची कल्पनाच करवत नाही.

असे हे दयाघन साईबाबा सर्व प्राणीमत्रांचे रक्षण करोत हीच प्रार्थना!

थोर महात्मे

— श्री. बबन डी. घेरम

१/५, कल्याणजी देवजी चाळ,
चिरागनगर, घाटकोपर, मुंबई-४०० ०८६.

‘महात्मा’ या शब्दाचा सरळ अर्थ आहे महान असा आत्मा. या सिद्धांतानुसार केवळ परमेश्वरालाच महात्मा ही संज्ञा लागू पडते वा शोभून दिसते. कारण सर्व जीवांपेक्षा केवळ ईश्वरच श्रेष्ठ आहे. म्हणून त्याचा आत्मा श्रेष्ठ आहे.

अहमात्मा गुडाकेश सर्वभूताशयास्थित।

(गीता १०/२०)

‘हे अर्जुना, मी सर्व प्राणीमात्रांच्या हृदयी स्थित सर्वांचा आत्मा आहे.’

परंतु जो पुरुष ईश्वरी तत्वाला जाणतो, अर्थात ईश्वर प्राप्त करतो तोही महात्माच आहे. अशा महात्म्यांचा संग दुर्लभच आहे.

दुःखाची गोष्ट ही आहे की, आजकाल काही लोक स्वार्थ साधण्यासाठी कोण्या साधारण मनुष्याला महात्मा समजून त्याच्या पायी लागतात. थोर महात्मे मिळणे दुर्लभ योग आहे आणि जर सापडले तर त्यांना ओळखणे अधिकच कष्टप्रद होय.

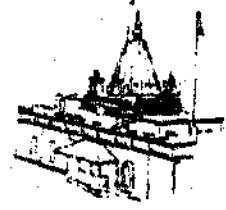
ज्यांचा संग अमोघ, ज्यांच्या दर्शनाने, भाषणाने व आचरणाने जो प्रभावित होतो, तो ‘महात्मा’ समजावा. परमेश्वराची सदैव स्मृती, विषयांपासून वैराग्य, सत्य, न्याय व सदाचारात प्रीती, चित्तात प्रसन्नता, शांती इत्यादी सद्गुण महात्म्यांजवळ असतात. परंतु पाखंडी लोकही वरील गुणांचे पालन करून लोकांना फसवू शकतात. म्हणून खन्या महात्म्यांना ओळखणे फार कठिण आहे.

महात्म्यांची लक्षणे

सर्वत्र समदृष्टी असलेले संत वा महात्म्ये यांच्या ठिकाणी राग-द्वेष यांचा अभाव असतो. संपूर्ण भूतमात्रामध्ये आत्मबुद्धी असल्यामुळे सर्वांबद्दल प्रेम असते. म्हणून सर्वांचे हित ते चिंतीत असतात. (त्यांच्या चरणी दुःखी भक्त आला की ते स्वतः दुःखी होतात, त्याचे हे कारण आहे. व नकळत त्यांच्या आशीर्वादाने भक्तांचे संकट दूर होते.) त्यांचे अंतःकरण अति पवित्र असल्यामुळे त्यांच्या हृदयी भय, शोक, उद्गेग, काम, क्रोध, लोभ, मोह इत्यादी दोष दिसत नाहीत. तर शांती, सरळता, समता, सुहृदयता, शीतलता, संतोष व उदारता हे गुण प्रकषणि दिसतात. (साईबाबांची करूणामय मूर्ती वा दृष्टी भक्तांना अशीच प्रफुल्लीत, प्रेमदायक व आनंदमय दिसते की नाही? अर्थात होय.

महात्म्यांचे आचरण

सात्त्विक व्यक्तीसारखेच आचरण या महात्म्यांचे असते. तरीदेखील सूक्ष्म निरीक्षण केले असता त्यांची अवस्था आणि त्यांचे आचरण अधिक महत्वपूर्ण व दैदिव्यमान असते. त्यांच्या ठिकाणी असल्याला स्थान नसते. व्यक्तिगत स्वार्थही नसतो. कोणाच्या मनाला लागेल असे ते वागत नाहीत. सर्वत्र परमेश्वरी स्वरूप पाहात असल्यामुळे स्वाभाविकच सर्व जीवांच्या हितासाठीच ते झटत असतात. निःस्वार्थी भाव असल्यामुळे

त्यांची वाणी व आचरण यांचा लोकांवर अतिशय प्रभाव पडतो. त्यांचे आचरण अत्यंत हितकारी असते. म्हणून लोकही त्यांचेप्रमाणे आचरण करतात. त्यांच्या कृतीत सत्य, न्याय व ज्ञानपूर्णता असते. कधीकाळी बाह्य दृष्टीने लोकांना ते क्रोधी दिसले तरी अंतर्यामी प्रेमळच असतात. (श्रीसाईबाबांनी रागाने आपटलेला सटका डोळ्यासमोर येतो) तसेच ते अहं व मायेपासून दूर असल्यामुळे त्यांचं वागणं पक्षपातरहित, प्रेममय व शुद्ध असतं.

महिमा

अशा महापुरुषांचा महिमा काय वर्णावा? ज्यांच्या केवळ पदस्पशनि वायुमंडल पवित्र होते, ते आपल्या प्रभावाने एखाद्या उजाड रानाचं तीर्थस्थान करतील, नंदनवन उभारतील. समर्थ स्वामींचे अक्कलकोट, गजानन महाराजांचे शेगाव आणि साईबाबांची शिरडी ही आजच्या आधुनिक युगातील भाविकांची श्रद्धास्थाने आहेत, जी महात्यांच्या पुण्याईने निर्माण झाली आहेत.

* * * * *

विशुद्धावस्था

जन्म-मृत्यु मधील अंतर, यासी जीवन देतो नाव।

हवे-नकोची ही तर घरघर, मर्मावरची धाव॥१॥

जग हे अवघे येथील कुंपण, बंधनातली धाव।

हे तर सारे असे विडंबन, ज्ञानाचाच अभाव॥२॥

मृत्यु कळेना जीवनातला, म्हणून जीवाची हाव।

सदा बिलगुनी राही भयाला, अंधारातील डाव॥३॥

निस्पृहतेचे जीवन करिते, स्वार्थाचा पाढाव।

तेचि मृत्युला हतबल करिते, शुद्ध ठेऊनी भाव॥४॥

क्षणाक्षणाला नवेच जीवन, मीपणास ना ठाव।

जिवाशिवाचे होता मीलन, दुःखाला नच वाव॥५॥

राग-द्वेषा नसेच धारा, वासनेस घेराव।

तरीच करिते जीवन-धारा, प्रेमाचा वर्षाव॥६॥

समभावाला इथे आसरा, कल्याणाचा गांव।

शुद्ध मनाने गाई वारा, शांतिचाच प्रभाव॥७॥

ज्ञात्यापासूनी मुक्ती तियेला, भेदाचा न सराव।

झटकूनी अवघे घटक स्मृतिला, नच करिते अटकाव॥८॥

विश्वची अवघे स्वयेची नटला, सत्यसृष्टिचा राव।

त्यासी तराया हवा कशाला, प्रापंचिक पडाव॥९॥

— श्री. शाम जुवळे

जनार्दन भुवन, ९, छबिलदास रोड,

दादर (प.), मुंबई-४०० ०२८.

ज्ञानेश्वरांचे अभंग आणि ध्वन्यार्थ

— श्री. पांडुरंग भाटकर

श्री. ज्ञानेश्वरांच्या अभंगांचे हे वैशिष्ट्य आहे की, त्यांच्या अभंगांतील साध्या वाक्यांत किती व्यापक अर्थ एकवटला आहे, याचे प्रत्यंतर घडते.

वर्षत सकळ मंगळी। ईश्वर निष्ठांची मांदियाळी।

अनवरत भूमंडळी। भेटू भूता॥

अनवरत भूमंडळी भेटू भूता म्हणून परमेश्वरास हाक देणाऱ्या ज्ञानेश्वरांच्या विशाल अंतःकरणाचा प्रकाश शोधण्याचा प्रयत्न करताना समोर उभं राहातं ते दयार्द्र हंदय. असिम अशा भावनांचा अविष्कार करताना उजळून येणाऱ्या ज्ञानेश्वरांच्या प्रतिभेचा दीप एका शाश्वत तेजाची उधळण करत अंतर्मनात विलिन होते आणि पुलकित झालेले मन आळवू लागते-

इवलेसे रोप लाविले द्वारी। त्याचा वेलू गेला गगनावरी।

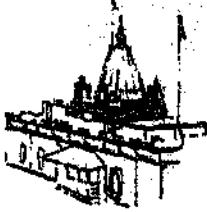
मोगरा फुलला मोगरा फुलला। फुले वेचिता अतिभारु कळियासी आला॥

ज्ञानेश्वरांच्या अभंगातून व्यक्त होणारे परमेश्वर भक्तीचे, सगुणोपासनेचे निर्मळ रूप, त्याचा अखंड स्वोत सान्या अंगभर, गात्रागात्रांतून वाहू लागतो. ज्ञानोबांच्या अभंगातून व्यक्त होणारे भक्तीचे स्वरूप इतके विशाल आहे की, त्याचा वेल गगनावर गेलाय. आपल्या अध्यात्मवाणीतून याचा सुरेख अविष्कार ते येथे करतात. ज्ञानेश्वरांनी येथे योजलेले मोगन्याचे रूपक किती समर्थनिय आणि सुंदर आहे. मोगन्याचा चित्ताकर्षक, मंद, आलहादक सुवास मनास जेवढा भावतो तेवढाच सज्जनांच्या, भक्तांच्या मनास भक्तीचा हव्यास असतो. मोगन्याच्या सुवासाने जेवढे मन प्रसन्न होतं तेवढंच भक्तिनेही. मोगन्याचे रूपक योजून ज्ञानेश्वरांनी भक्तीमार्गाचे ज्ञानी भक्तास असलेले एक वेगळेच आकर्षण प्रत्ययास आणले आहे.

ज्ञानेश्वरांच्या अभंगांचा रसिकतेने विचार करताना आपणास चटकन जाणवते की, त्यांनी आपल्या अभंगांत भक्तीचे सूत्र अत्यंत कौशल्याने, तरलतेने गुंफलेले आहे. एखाद्या सतारीचे बोल जसे लहरत जाताना मनावर लहरी उठवून जातात तद्वतच ज्ञानेश्वरांचे अभंग वाचताना भक्तिमार्गाचे एक अनाकलनिय सूत्र आपल्या अंतर्मनात एका अनुभूत जाणिवेने झँकारत जाते. एका सहज समाधीच्या, आत्मचिंतनाच्या अविरत धारांत आपण ओलेचिंब भिजून जातो. भक्त आणि परमेश्वर यातलं अद्वैतच तेथे संपतं. आणि नेणिवेच्या सहजस्फूर्त आवेशाने ज्ञानेशांचे कविमन गाऊ लागते —

तुज सगुण म्हणू की निर्गुण रे।

सगुण आणि निर्गुण, आकार आणि अनाकार यातलं द्वैत तेथेच संपतं. परमेश्वराशी एकरूप झाल्याची जाणिव होते. त्याच्या त्या निरामय विश्वरूपात आपलं रूप मिसळून जातं. त्या अव्यक्त विराट रूपत आपलं व्यक्त रूप सामावलं जातं. आत्मा आणि परमात्मा यांतला सुसंवाद साधला जातो आणि मग ज्ञानेश्वरांतला ज्ञानी भक्त गावू लागतो—

रूप पाहता लोचनी । सुख झाले बो साजणी ॥

सर्वगुणसंपन्न, निर्गुण-निरकार परमात्म्याचे रूप पाहाताच एका वेगव्या अुमिने अंतःकरण अुचंबळून येते. स्वान्तसुखाच्या,आत्मानंदाच्या, परमेश्वरस्वरूपी एकरूप झाल्याच्या आनंदलहरीनी मन वेडावून जाते. आत आणि बाहेर या ब्रह्मानंदाच्या अखंड सरी कोसळू लागतात. त्या अविरत धारांत ओलाचिंब होवून तो भक्तिरसात डुंबून जातो. एक अनाकलनीय आनंद सान्या रोमरंध्रांतून ओसंडून जातो. ज्ञानेश्वरांतल्या भक्तगचे एक आगळेवेगळे स्वरूप आपणास येथे दिसते.

अमृतानुभव लिहिणारे तत्त्वज्ञनी मन, ज्ञानेश्वरी लिहिणारे योगी मन आणि अभंग लिहिणारे एका वेगव्या आत्मानुभूतीत रममाण होवून जीवनसर्वत्व अर्पिणारे मन यांचा सुंदर आविष्कार ज्ञानेशांच्या या अभंग रचनेत द्वगोचार होतो. भाषासौष्ठव, भाषाप्रौढी व भाषाविलास यांचे सम्यक दर्शन ते आपणास घडवितात आणि प्रपंचातून परमार्थाचा एक मोठा मंत्र देवून जातात. ज्ञानेशांचा 'नीतिबोध' अतिशय सुरेख असा त्यांच्या अभंगात व्यक्त होतो.

अवघाची संसार सुखाचा करिन । आनंदे भरिन तिन्ही लोक ॥

असे सांगणाऱ्या ज्ञानेशरांचे ब्रीद येथे ठायीठायी व्यक्त होताना दिसते आणि मन मोहून जाते.

'चिद्विलास' हा ज्ञानेशांच्या अभंगांचा प्राण आहे. चित्रशी विलासाचे सूत्र गुंफून त्यांनी येथे परमेश्वराशी सुसंवाद साधला आहे. त्यांच्या विराष्यांतून याचा सुंदर, रमणीय अविष्कार दिसतो —

घणु वाजे घुणघुणा । वारा वाहे रुणझुणा ।

भवतारकु हा कान्हा । वेगी भेटवा का ॥

परमेश्वरास कृष्णरूपात कल्पून येथे त्याच्या भेटीची तळमळ, ओढ विरहिणीच्या व्यथेतून साकारली आहे. येथे वेगवेगव्या नादसंवेदनांतून ही व्यथा अधिकच तिब्र होत जाते. आणि कृष्ण भेटीची उत्कंठा अधिकच ताणली जाते. तेव्हा अधिर झालेले मन गाऊ लागते —

कान्हो वनपाळी । वेगी भेटवा का ॥

अकलिपताचा स्पर्श झालेल्या संवेदनशील भावनांचे तरल चित्र डोळ्यांसमोर सरकून जाते आणि शिणलेल्या मनाने एक ओलागार स्पर्श अनुभवत पापण्यांचे काठ नकळत मिटतात.

विरहिणीची व्यथा सांगताना तीला अचानक दृष्ट्यमान होणारे त्या अनादी-अनंताचे चित्रही ते रेखाटून जातात —

पांडुरंग कांती, दिव्यतेज झाळकती ।

असिम तेजाने अुजळलेले ते रूप मनात साठवताच येत नाही. तो तिच्याकडे पाहून हसतो, हसून तीला बोलावतो आहे. आणि ती आसुसलेल्या नेत्रांनी ते अवर्णनिय, तेजस्वी, दिप्तीमान रूप नजरेने पिण्यातच दंग झाली आहे. स्वतःचे भान, अस्तित्व विसरून परमेश्वरचरणी लीन होण्याचा भाव एका वेगव्या प्रतिमेतून ते साक्षरतात आणि एक अनुभूत चैतन्याने कणनकण फुलून येतो. ते कैवल्य आपल्यासमोर उमे राहाते

आणि आपण वेडावून ते रुप पाहाण्यातच दंग होतो. आणि त्याचे, त्या रुपाचे वर्णन करायला शब्दच अपूरे पडतात —

तुळिये निढळी कोटिचंद्र प्रकाशे ।

कमळनयन हास्यवदन हांसे ॥

त्या मोहमयी निर्गुण निराकार रूपात आपण पूर्णपणे विलिन होतो. असंज्ञ अनुभूतींच्या प्रवाहात पूर्णपणे बुद्धून जाते. शिल्लक राहातो केवळ निवळ, निखळ आनंद, शुद्ध चैतन्याचा अनुभव.

विविध शैलीने लिहिणारे ज्ञानेश्वर भक्तांच्या मनीचे गूज रेखाटताना गुरुचे माहात्म्यही वर्णन करून जातात —

गुरु हा संतकुळीचा राजा

असे अवचितपणे रेखाटणारे मन विविध अनुभूतींतून अभिव्यक्त होताना एक वेगळीच पातळी गाठत आणि—

विठ्ठल रखुमाईचे भांडणी । कोण करी बुझावणी ।

निवृत्ताचे चरणी । शरण ज्ञानदेव ॥

विठ्ठल रखुमाईचे भांडणी बुझावणी कोण करणार?

कारण, तो अस्तित्वात नाहीच. तो त्यांच्यातच विलिन होवून गेलाय. त्याला वेगळं अस्तित्वच नाही. याचे भान ठेवूनच ज्ञानेश्वर निवृत्तीनाथांचे चरणी लीन होतात.

मनाचिये गुंती गुंफियेला शेला ।

बाप रखुमादेवीवरु विठ्ठली अर्पिला ॥

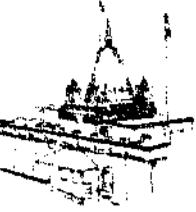
असे म्हणणारे कवीमन आपलं सारंच सर्वस्व त्या विठ्ठलाचे चरणी अर्पण करून बसतं. अखंड भक्तिभावाचा घुमणारा हा स्वेत एका अनादीकालापासून विलिन होतो आणि आत्मरंगी रंगले मन तुकोबाच्या वाणीतून गावू लागते —

आनंदाचे डोही आनंद तरंग.

खारकर भगिनी साईचरणी विलीन

कु. वत्सला परशुराम खारकर या ता. ८-१२-८६ रोजी व त्यांच्या अनेक वर्षे अधू अवस्थेत आजारी असलेल्या भगिनी कु. सरल प. खारकर या ता. २-१-८७ रोजी साईनिवास, सायन, मुंबई-२२. येथे निधन पावल्या. या दोन्ही भगिनी साईभक्त होत्या व त्या अधू असूनही श्री साईनाथांची सेवा करीत असत. विशेषत: कु. सरलताई या अनेक वर्षे आजारी होत्या व पोटावर पाट घेऊन त्या साईबाबांची काव्यरचना व गद्यलेखन करीत असत. आपल्या या अधू भगिनीला कु. वत्सलाताई पंगू असूनही त्यांची सेवा करीत असत. खारकर भगिनींचे अनेक लेख व कविता श्री साईलीला मधून प्रकाशित झालेल्या आहेत.

श्री साई मृतात्म्यास चिरशांती व सद्गती देवो.

ऑल इंडिया साई समाजाचे यशस्वी अधिवेशन

ऑल इंडिया साई समाजाचे २३ वे अधिवेशन मैलापूर, मद्रास येथे समाजाचेच जागेत दिनांक २९-३०-३१ जाने १९८७ रोजी साजरे करण्यात आले. भारतातील ठिकठिकाणच्या साई मंदिरांचे संस्थापक, अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कार्यकर्ते, प्रतिनिधी इ. मंडळी फार मोठ्या संख्येने हजर होती. अधिवेशनाचे उद्घाटन गुरु. ता. २९-१-८७ रोजी सायं. ७ वा. करण्यात आले. कार्यवाह श्री. मुथ्यू वेंकटरामन यांनी सर्वांचे स्वागत करणारे भाषण केले व त्यानंतर संदेश वाचन झाले.

अधिवेशनाचे उद्घाटन झाल्यावर “अशा अधिवेशनांचे महत्व व वैशिष्ट्य” या विषयावर श्री. वेंकटरामन, श्री. टी. केशवराव अध्यक्ष, ऑल इंडिया साई समाज, श्री. एम. रंगाचारी, श्री. गोपालन, श्री. नरसिंहबाबा, कर्लर, श्री. गोविंद बाबा, श्री. बॅनर्जी, श्री. मुदलियार, श्री. शेषांद्री, श्री. सदानंद चेंदवणकर, कार्यकारी संपादक, श्री साईलीला, डॉ. श्री. दि. परचुरे इ. ची माहितीपूर्ण व मार्गदर्शनपर भाषणे झाली.

याप्रसंगी डॉ. पी. विठ्ठल यांचे शुभहस्ते डॉ. परचुरे व सदानंद चेंदवणकर यांनी प.पू. नरसिंह स्वामीजींच्या श्लोकबद्ध नामावलीवर आधारित ‘श्री साई सहस्र नामावली’ या विष्णू सहस्र नामावलीचे धर्तीकर तयार केलेल्या पोथीचे रितसर प्रकाशन करण्यात आले.

अधिवेशनाच्या दुसऱ्या दिवशीच्या कार्यक्रमांचे सूत्रधार अध्यक्ष श्री. सदानंद चेंदवणकर हे होते. यादिवशी “ठिकठिकाणच्या साई संस्थांचे विविध उपक्रम” या विषयावर अनेकांनी भाषणे केली.

अधिवेशनाच्या तिसऱ्या दिवशी श्री. जी.आर. इनामदार, मुंबईचे प्रख्यात साईभक्त हे अध्यक्ष होते. यावेळी साई संस्थांच्यावर आणखीन साई संस्थांची मंडळी बोलली. श्रीमद्भगवद्गीता व श्री साई सत्चरित या दोन महान ग्रंथांचा तुलनात्मक विचार मुंबईच्या एका साईभक्ताने श्रोत्यांसमोर मांडला.

दि. १ फेब्रु. म्हणजेच अधिवेशनाचे चौथे दिवशी लेखक-कवी दिन म्हणून साजरा करण्यात आला. याप्रसंगी श्री साईबाबा संस्थान, शिरडीच्या विश्वस्त समितीच्या प्रकाशन विभागाचे अध्यक्ष श्री. विश्वासराव खेर प्रमुख पाहणे म्हणून उपस्थित होते. याप्रसंगी श्री. एम. रंगाचारी, साईबाबा संस्थान, शिरडीचे समिती सदस्य श्री. प्रकाश कारखानीस, सौ. इंदिरा खेर, श्री. केशवराव, श्री. वेंकटरामन इ. ची बोधप्रद भाषणे झाली. दुपारी श्री. रंगाचारी यांचा ते ८० वर्षांचे झाल्याबद्दल समाजातर्फे हृदय सत्कार करण्यात आला.

या चार दिवसांचे अधिवेशनाला जोडूनच समाजाच्या मंदिरात श्री साईबाबांची सुंदर मूर्ती विधीयुक्त स्थापन करण्याचा ऐतिहासिक सोहळा समारंभही ठेवण्यात आला होता; व त्याप्रसंगी प्रचंड गर्दी समाजाचे मैलापूर येथील मंदिरात भल्या पहाटेपासून झाली होती. सबंधदिवसभर गर्दीचा ओघ चालूच होता. वाहतूकीचे खास नियंत्रणही करण्यात आले होते.

या पाचही दिवसांच्या कार्यक्रमाला भारतातून सुमारे पाचशेवर साईभक्त मंडळी हजर होती. मुंबई-महाराष्ट्रातून ५० वर साईभक्त मंडळी हजर होती. भक्तांच्या निवास, भोजन

व जलपानाची सर्व ती व्यवस्था समाजाने अतिशय चोख ठेवली होती. श्री साईबाबा संस्थान, शिरडीच्या समितीतील चार सदस्य श्री. खेर, श्री. कारखानीस, श्री. गोपीनाथ कोते पाटील व कु. रेखाताई दिघे या पाचही दिवसांच्या कार्यक्रमास हजर होते. साऊथ इंडियाचे अनुप जलोटा म्हणून प्रसिद्धी मिळविलेल्या गायकाने गाईलेली साईबाबांच्या भजनांच्या ध्वनिफितीकेचे प्रकाशन कु. रेखाताई दिघे यांच्या हस्ते झाले व संस्थानला भेटी दाखल दिलेली ध्वनिफितीका संस्थान समिती सदस्य श्री. प्रकाश कारखानीस यांनी स्वीकारली. मॉरिशसचे साईभक्त श्री. ली व हैद्राबादचे साईभक्त श्री. एम. रंगाचारी यांनाही कु. दिघे यांच्या हस्ते भेटीदाखल ध्वनिफितीका देण्यात आल्या. समाजातफे सर्व प्रतिनिधींचा योग्य सत्कारही समाजाचे मानद चिटणीस श्री. मुश्शु वेंकटरामन यांनी हार, श्रीफल, मानसरोवरातील जल व नऊ नद्यांचे मिश्रीत जलाची बाटली व प.पू. श्री. नरसिंह स्वामीजींनी लिहिलेल्या 'चार्टर्स अँण्ड सेईंग्ज' या नव्यानेच प्रकाशित झालेल्या आवृत्तीची सुरेख प्रत देऊन करण्यात आला. समारंभाला साईचे दर्शन घेतलेले डॉ. गजाननराव, दाखोलकर व श्री. शंकर हरीभाऊ चौबल्ही हजर होते. व त्यांनी आशिर्वादिपर भाषणे केली. अधिवेशन प्रसंगी दिल्लीचे साईभक्त व वेस्ट अँण्ड टॉकीजचे मालक श्री. आर.एस. चिटणीस यांनी श्री साईचित्रांची कॅलेंडर्स प्रत्येक प्रतिनिधीला दिली. तसेच मुंबईच्या गीता प्रिंटिंग प्रेसचे मालक श्री. एम.डी. राजन यांनी श्री साईबाबांचे सुंदर रंगीत चित्र वाटले. त्याबद्दल त्यांना धन्यवाद.

ऑल इंडिया श्री साई समाजाचे २४ वे अधिवेशन येत्या ९, १० व ११ मे १९८७ या दिनी गरखल, कसौली, हिमाचल प्रदेश येथे भरविण्यात येत असून रौप्य महोत्सवी अधिवेशन शिरडी किंवा मद्रास येथे भरविण्यात येणार आहे.

एकंदरीत समाजाचा हा सोहळा यशस्वीपणे संपन्न झाला याबद्दल त्यांना धन्यवाद द्यावे तितके थोडेच.

— साईनंद

बाबांनी मला जिवदान दिले

— श्री. सुरेंद्र कोळेकर
सचिन इलेक्ट्रॉनिक्स,
राजापूर, जि. रत्नगिरी-४१६ ७०२.

३० नोव्हेंबर ८३... वार शुक्रवार... या दिवसाची आठवण झाली की अंगावर काटा झाला राहातो. याच दिवशी बाबांनी मला जिवदान दिले.

जरी हे शरीर गेलो मी टाकून
तरी मी धावेन भक्तांसाठी

या बाबांच्या वचनाची मला आठवण झाली. मी माझ्या दुकानात रेडिओ-टेप दुरुस्त करत असताना माझ्या नेहमीच्या सवयीप्रमाणे काम करत होतो. त्या दिवशी नजरचुकीने

लाईटचा स्वीच चालू राहिला. मी जमिनीवर उभा असताना अचानक मला शॉक लागला. त्यावेळी त्या रेडिओ टेपचे-गिन्हाईक तेथे उधे होते. मला शॉक लागल्याचे त्या गिन्हाईकाच्या लक्षात येताच ते गिन्हाईक दुकानाबाहेर पळाले. मला वाचवायला तेथे कुणीही नव्हते.

मी जेथे काम करतो तेथे माझ्या समोर देवाचे फोटो लावलेले आहेत. त्यात माझ्या श्री साईबाबांचा फोटो आहे. ज्यावेळी मला शॉक लागला त्यावेळी मी मनात म्हणालो की, माझं आयुष्य आता संपले. असे म्हणत असतानाच समोर बाबांचा फोटो माझ्या नजरेस पडला. त्याच वेळी माझ्या पायाचे बोट स्टुलाच्या खुराला लागले. व मी जमिनीवर न पडता अलगद स्टुलावर पडलो. जर मी जमिनीवर पडलो असतो तर मला नक्कीच जबर दुखापत झाली असती. पण माझी साई माऊली माझ्याकरिता धावत आली आणि मला जिवदान तर दिलेच शिवाय काही दुखापत होवू दिली नाही.

माझा जोडधंदा वुडकटरचा आहे. असेच एक दिवस मी बॅटम चिरत असताना माझ्या कटर मशिनचा कंडेन्सर निकामी झाला. त्यामुळे कटर मशिन बंद पडले. मी नाराज झालो. कारण मला पन्नास फुट बॅटम चिरून द्यायची होती. मी मनात बाबांना म्हणालो, बाबा माझी ही ऑर्डर आता अध्याविरच राहणार आहे. परंतु बाबांची काय ती किमया! मी बॅटम मोजली. असता ती बरोबर पन्नास फुट झाली.

● विष हे अमृत झाले

— सौ. माधवी विजय देशपांडे

८५/२, आंग्रे-निवास,

आझादवाडी, कोथरुड,

पुणे-४११०२९.

काही दिवसांपूर्वीची गोष्ट! माझा दहा वर्षाचा लहानमुलगा प्रसाद याला खोकला झाला होता. नेहमीप्रमाणे औषधात उदी घालून मी त्याला दिवसांतून तीन वेळा औषध दिले. रात्रीचा डोस त्याच्या बाबांनी त्याला दिला तेव्हा त्याच्या लक्षात आले की, त्या बाटलीत खोकल्याचे सिरप नसून कोंड्याचे औषध आहे. कोंड्याची औषधाची बाटली फुटल्यामुळे ते औषध खोकल्याच्या सिरपच्या रिकाम्या बाटलीत काढून ठेवले होते. पण त्या खोकल्याच्या सिरपच्या बाटलीवर कोंड्याच्या औषधाची चिठ्ठी लावायला मी विसरले होते. हे अक्षरशः ओरडलेच, “तू याला विष दिलेस.” त्या औषधाचा वास घेतल्यानंतर माझ्या सर्व काही लक्षात आले. प्रथम त्याला ताबडतोब उदी, तीर्थ दिले व नंतर रात्री १० वाजता धावपळ करीत डॉक्टरकडे गेलो. डॉक्टर म्हणाल्या, हे विष आहे व याचा कोणताही दुष्परिणाम होऊ शकेल म्हणून तुम्ही याला उद्या शाळेत पाठवू नका व सतत त्याच्यावर लक्ष ठेवा. पण दुसऱ्या दिवशी सुद्धा त्याला काहीही त्रास झाला नाही. याचे कारण श्री साईची उदी. ते औषध उदी घालून घेतले होते. म्हणून म्हणते, विष हे अमृत झाले। उदीचे प्राशनाने ॥

श्रीसाईलीला, मार्च १९८७

बाबांनी हाक ऐकली

— सौ. लिना आनंद भांगले

पिरामल नगर,

गोरेगाव (प.), मुंबई.

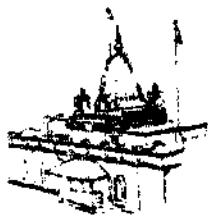
मी माझ्या मुलींना श्री साईलीलातील लेख वाचून दाखवते. त्यामुळे त्यांच्या मनात श्रीबाबांबद्दल भक्ती निर्माण झाली आहे.

रविवारी ता. ३० सप्टेंबर ८५ रोजी माझ्या मोठ्या मुलीचे चि. पिकीचे अपेंडिक्सचे ऑपरेशन झाले. ती आठ वर्षांची आहे. आम्ही सर्व घाबरून गेलो होतो. पण श्रीबाबांच्या कृपेमुळे ऑपरेशन व्यवस्थित पार पडले. दोन दिवस ती तरतरीत वाटली. त्यानंतर मात्र तिला रात्री पासून उलट्यांचा त्रास सुरु झाला. दर दोन मिनिटांनी उलट्या! औषध दिलं की, तेही उलटून जायचं. उलटी थांबावी म्हणून बर्फ चोखायला दिला तरी बर्फाचे पाणी उलटून जायचे. माझा जप चालू होता. चि. पिकीला विभूती लावली. बाबांचा फोटो उशीजवळच ठेवला होता. रात्र अशीच संपली. सकाळी डॉक्टर आले. त्यांनी नर्सना पिकीच्या नाकात ट्यूब घालण्यास सांगितले. हे ऐकून आम्ही आणखीच घाबरलो.

चि. पिकी खूप भिन्नी. टी.व्ही. वर काही ऑपरेशन वरै दाखवले जात असेल तर ती डोळे मिटते. म्हणून तिचे ऑपरेशन झाले हे आम्ही तिला कळू दिले नव्हते.

पण बुधवारी सकाळी तिने जे धैर्य दाखविले ते पाहून हृदय हेलावले. मी साईबाबांना विनवत होते, 'तिला सहनशक्ती द्या.' रात्रभर उलट्यांनी हैरण आणि त्यातच आता नाकात नव्ही. त्यामुळे चि. पिकी घाबरली होती. "मी तुम्ही सांगाल ते करीन, पण तुम्ही नव्ही हळूहळू घाला" ती नर्सना विनवू लागली. त्याचवेळी वॉर्डबाय येऊन रक्ततपासणी व सलाईनसाठी तिच्या हाता-पायाकडील शिरा शोधण्याकरिता सुई टोचू लागले. ते दृश्य अंगावर शहारे आणणारे होते. साईबाबा... साईबाबा मला वाचवा, मला वाचवा! चि. पिकीने आर्त हाका मारायला सुरुवात केली. तिला हे सर्व सहनशक्तीबाहेरचं होतं. कुणालाच ते पाहवेना. सर्वांच्या डोऱ्यात पाणी आले. तो प्रसंग आठवला की आतासुद्धा डोऱ्यात पाणी येते व अंगावर काटा उभा राहतो. नाकात नव्ही घातल्यावर पोटातली घाण थोडी थोडी करून बाहेर काढण्यात आली. त्यामुळे उलट्या बंद झाल्या. हळूहळू तिला आराम वाटत गेला. चि. पिकीने साईबाबा, साईबाबा म्हटलेले बाजूच्या रुणाच्या नातेवाईकांनी ऐकले होते. त्यांनी दुपारी शिर्डीचा प्रसाद आणून दिला. त्याच दिवशी शिर्डीहून तो कुणीतरी आणला होता. तसेच साईबाबांची अंगठी व फोटोही आणून दिला की तिला म्हटले, 'बाबांवर श्रद्धा ठेव, तू लवकर बरी होशील.' चि. पिकी म्लान हसली व तिने ती अंगठी लगेच बोटात घातली. तिच्याच मापाची होती ती! बाबांनी तिची हाक ऐकली.

त्यानंतर घरी थोडे दिवस विश्रांती घेतल्यावर तिला शाळेत पाठवले. तिचा वर्ग (सर्व ३ रीचे वर्ग) तिसऱ्या मजल्यावर असल्यामुळे आम्हाला काळजी वाटत होती. पण शाळेत गेल्यावर समजले की तिचा 'अ' वर्ग फक्त दुसऱ्या बिल्डिंगमध्ये पहिल्या मजल्यावर बदलण्यात आला आहे. ही त्या साईचीच कृपा!

बाबा, पुन्हा कधी हो येणार?

— कृ. तेजस्विनी दामोदर तारळेकर एम.ए.

कृष्ण कुंज, घ.नं. १७०९,

‘ई’ वॉर्ड, राजारामपुरी,

७ वी गल्ली, कोल्हापूर.

साधारणपणे दीड-दोन वर्षांपूर्वीची ही घटना. आमच्या घरी-दारी श्रीसाईबाबा तरुण फकीराच्या रूपात येऊन गेले. ती घटना अशी —

दररोजची काही साधना म्हणा वा उपासना म्हणा बाबा मजकडून करवून घेत असतात. त्यात वाचन, जमल्यास श्रवण, जप, पूजा, स्तोत्रे इत्यादिचा समावेश होतो. अशीच श्री. र. श्री. पुजारी लिखित श्रीसाईमहात्म्य मी सत्रीच्या निवांत वेळी एकटीच वाचत होते. त्यावेळी वाचन सुरु असतानाच बाबांचा स्पष्ट आवाज माझ्या कानी आला, “मी सोमवारी तुझ्या घरी येणार आहे.” तो दिवस गुरुवार वा शुक्रवार असावा. मी अतिशय आनंदित झाले आणि सोमवारची वाट पाहू लागले.

घरातील सर्वांना मी बाबा येणार हा शुभसमाचार देवून ठेवला होता. सोमवार उजाडला. आम्ही सर्वजण बाबांच्या शुभागमनाची वाट पाहत होतो. दररोजचे सारे व्यवहार रोजच्यासारखे सुरु होते, पण लक्ष बाबांच्या आगमनाकडे होते. मी मनाने अत्यंत आनंदी होते, परंतु मला किंचित ताप आला होता. आंघोळ करावी की नाही याचा विचार करत करत शेवटी दुपारी मी आंघोळीस गेले आणि इकडे अगदी त्याच वेळी —

आमच्या गल्लीत बाबा तरुण फकीर रूपाने आले आणि भिक्षा मागू लागले. तो आवाज ऐकून माझी बहिण (सौ. शरयू भिमराव बेकनाळकर) त्यांना भिक्षा वाढण्यासाठी माडीवरून खाली गेली व रस्त्यावर जाऊन त्यांना भिक्षा वाढून आली. तिच्यापाठोपाठ ते फाटकातून आत आले आणि आमच्या दारापाशी उभे राहिले. जिन्यातून वर पाहत तिथेच उभ्या असलेल्या माझ्या बहिणीला त्यांनी विचारले, “और कौन है?”

हे सर्व घडत असताना बाबांच्या मायेचा पडदा माझ्या बहिणीच्या बुद्धीवर पडला असल्याने, ‘समोर साक्षात् बाबा उभे राहून बोलत आहेत’ ही जाणीव (ते येणार हे आधी माहित असताही) तिला झाली नाही. तिने सांगितले, “कोई नही!” त्या उत्तराबरोबर बाबा लगेच निघून गेले.

ही घटना घडण्यास ५/१० मिनिटे लागली असतील. तोवर मी बाथरूममध्येच होते. बाहेर आल्यावर बहिणीने सर्व सांगितले. सांगितल्याप्रमाणे बाबा दारी आले आणि माझी भेट झाली नाही. हे लक्षात आल्यावर मला खूप खूप वाईट वाटले. काहीच सुचेनासै झाले. माझी आई झोपली होती. तिही जागी झाली. थोड्या वेळाने लक्षात आले की, बाबांना शोधून तरी पाहू! आसपासच्या सर्व रस्त्यावर हिंडून हिंडून मी शोध घेतला, पण कुठेही दर्शन घडले नाही.

घरी परतले. काहीतरी मोठा ठेवा हरवल्यासारखे अत्यंत वाईट वाटत होते. संपूर्ण

साईमहात्म्य एका बैठकीत वाचून काढायचे आधी मनात ठरवले होते. ते लगेच वाचायला बसले. मनच लागत नव्हते. आधी सांगितल्याप्रमाणे बाबा दारी येऊनही भेट झाली नाही ही चुटपुट वाटत होती. हृदय पिळवटून मला रङ्गच कोसळले. अक्षरशः रडतरडत मी पोथी वाचत होते. श्री. प. पू. डोंगरे महाराज सांगतात, “हँसना हो तो भगवान के लिए हँसो, और रोना हो तो भगवान के लिए रोओ!” तशी त्यादिवशी मी माझ्या भगवानासाठी - बाबांसाठी रडत होते.

नंतर पुढेपुढे विचार करीत असताना मला माझ्या चुका कळत गेल्या. त्यादिवशी सकाळपासून मी बाबांच्या भेटीसाठी इतर काहीही न करता बाबांचा जप, स्मरण, चिंतन, वाचन, श्रवण करत राहवयास हवे होते. पण मी मात्र ही मनाची तयारी न करता आंघोळ करून देहाच्या स्वच्छतेच्या कर्मकांडात अडकून पडले. असो.

त्यानंतर आजपर्यंत बाबांनी माझी भक्ति वाढविली आहे, दिवसेदिवस वाढवत आहेत. इच्छा, स्मरण होईल तेव्हा छबीरूपाने घरी येणे, उदीप्रसाद येणे, वारंवार दर्शन, त्यांच्या अस्तित्वाची जाणीव, स्वप्रदर्शन, पुजेत, सेवेत अधिक आनंद येणे हे सर्व घडते आहे. तरीही मी बाबांच्या पुनरागमनाची वाट पाहते आहे. त्यांची भेट व्हावी यासाठी उत्सुक आहे. सांगा ना हो बाबा, पुन्हा कधी येणार?

कल्पतरू

— सौ. जयवंती महादेव कदम
बी.ई.एस.टी., महाराष्ट्र हौसिंग बोर्ड,
२९/२३९, गोरेगाव (प.), मुंबई.

अनंत कोटी ब्रह्मांड नायक राजाधिराज योगीराज सच्चिदानंद सद्गुरु साईनाथ महाराज की जय! ही वचने रोज आमच्या मुखी असतात, ह्या वचनांचे आम्ही मनापासून नित्य चिंतन करतो. त्यामुळेच आमचे जीवन सुरक्षित चालले आहे. गेली बारा वर्षे. मी साईबाबांची नित्यनेमाने पूजा करीत आहे. म्हणूनच मी माझ्या चार मुलांचे विवाह व्यवस्थित पार पाडू शकले.

माझी मुलगी मंदा हिला तिच्या विवाहा नंतर नोकरी मिळाली. परंतु नोकरीत कायम करण्याच्या वेळी अनंत अडचणी येऊ लागल्या. त्या सर्व अडचणींना तोंड देताना मी साईबाबांचे नाव घेत असे. बाबांच्या कृपेने चि. मंदाचे नोकरीमध्ये व्यवस्थित चालले आहे. तिला रहाण्यासाठी स्वतःचे घर नव्हते; तेही मिळाले.

माझी दुसरी मुलगी सुनंदा हिला बँकेचा कॉल आला. परंतु तिची परिक्षेची तारीख चुकल्याने ती ठरलेल्या वेळी परिक्षेला बसू शकली नाही. मी साईबाबांचा धावा केला. आणि काय आश्वर्य! तिची परीक्षा घेण्यात आली व. ती त्या परिक्षेत पासही झाली. आता तिचे लग्न झाले असून ती सुखात आहे. अशीच बाबांची कृपा सर्वांवर राहो हीच त्यांच्या चरणी प्रार्थना!